

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Práce asistenta pedagoga na základních školách

Scope of responsibilities of a teaching assistant at primary schools

Bc. Svatava Šrubařová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph. D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy (N7504)

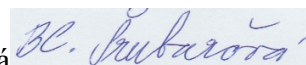
Studijní obor: N PG (7504T298)

Byšice 2022

Odevzdáním této diplomové práce na téma Práce asistenta pedagoga na základních školách potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Byšice 12.4.2022

Bc. Svatava Šrubařová

ABSTRAKT

Diplomová práce „Práce asistenta pedagoga na základních školách“ se věnuje práci asistenta pedagoga a jeho spolupráci a komunikaci s ostatními účastníky výchovně-vzdělávacího procesu jako jsou rodiče, učitel a žáci, kteří mají speciálně vzdělávací potřeby a asistent jim byl přidělen. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy a zákony, které se týkají profese asistenta pedagoga. Nedílnou součástí této práce je seznámení se základními činnostmi asistenta pedagoga, jeho postavení ve třídách a školách. V této profesi došlo ke změně ve vyhlášce o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, která je zde popisována. Dále jsou zde uvedeny možnosti financování, představa o skutečném stavu asistentů v českém školství a postup každého ředitele školy, jakým způsobem si může o asistenty zažádat. Empirická část se zabývá metodologií výzkumného šetření, jehož metoda je formou dotazníku a rozhovoru. Cílem je zjistit práci asistenta pedagoga s důrazem na spolupráci asistenta pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy.

Asistentky pedagoga v rozhovoru odpovídaly na otázky, které se týkaly jejich spolupráce s učitelem na II. stupni ZŠ. Jelikož je tato otázka všeobecná byla rozdělena na dvě dílčí otázky, rozhovor tedy probíhal ve dvou částech. Přičemž první část se týkala pracovní náplně asistenta pedagoga a v druhé části asistentky odpovídaly na otázky, jak si představují dobrou spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem. Do dotazníkového šetření byli zapojeni učitelé ze stejných škol, jako byly asistentky. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na spolupráci mezi učitelem a asistenta pedagoga z pohledu učitele. Dotazník je rozdělen na dvě části. První část představuje otázky, které se týkají základních informací o respondentech a druhá část je zaměřena na spolupráci mezi učitelem a asistentem pedagoga z pohledu učitele.

Závěr práce shrnuje poznatky o spolupráci mezi asistenty pedagoga a učiteli na II. stupni běžné základní školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Asistent pedagoga, komunikace, spolupráce, učitel, základní škola, financování asistenta pedagoga, metodická podpora, spolupráce se Školskými poradenskými zařízení

ABSTRACT

The diploma thesis "The work of a teaching assistant in primary schools" deals with the work of a teaching assistant and his cooperation and communication with other participants in the educational process such as parents, teachers and pupils with special educational needs and the assistant was assigned to them. The theoretical part defines the basic concepts and laws related to the profession of a teaching assistant. An integral part of this work is to get acquainted with the basic activities of a teaching assistant, his position in classes and schools. In this profession, there has been a change in the decree on the education of pupils with special educational needs, which is described here. There are also funding opportunities, an idea of the current state of assistants in Czech education and the procedure of each school headmaster, how to apply for assistants. The empirical part deals with the methodology of the research survey, the method of which is in the form of a questionnaire and an interview. The aim is to find out the work of a teaching assistant with an emphasis on the cooperation of a teaching assistant and a teacher at common lower secondary school.

In the interview, the teaching assistants answered questions concerning their cooperation with the lower secondary school teachers. As this question is general, it was divided into two sub-questions, so the interview took place divided into two parts. The first part concerned the job description of the teaching assistant while in the second part the assistant answered questions about how they imagine good cooperation between the teaching assistant and the teacher. Teachers and assistants from the same school were involved in the questionnaire survey. The questionnaire survey focused on the cooperation between the teacher and the teaching assistant from the teacher's point of view. The questionnaire is divided into two parts.

The first part presents questions related to general information about the respondents and the second part focuses on the cooperation between the teacher and the teaching assistant from the teacher's point of view.

KEYWORDS

Teaching assistant, communication, cooperation, teacher, primary school, teaching assistant financing, methodological support, cooperation with school, counseling facilities

Obsah

Úvod	7
Teoretická část	9
1. Pozice asistenta pedagoga v českém školství.....	9
1.1 Vzdělání asistentů pedagoga.....	11
1.2 Pracovní náplň asistenta pedagoga	12
1.3 Postavení a role asistenta pedagoga ve třídách a školách.....	13
1.4 Asistent pedagoga a spolupráce s učitelem.....	15
1.5 Asistent pedagoga a práce s rodiči.....	16
1.6 Počet asistentů pedagoga v českém školství.....	17
1.7 Možnosti financování asistentů	18
1.8 Postup ředitele školy při žádosti o asistenta pedagoga	20
2. Spolupráce asistenta pedagoga s poradenskými pracovníky	22
2.1 Školská poradenská zařízení.....	24
3. Metodická podpora v práci asistenta pedagoga.....	26
3.1 Klíčové kompetence asistentů pedagoga.....	28
3.2 Rizika v práci asistenta	29
3.3 Rizika ve spolupráci asistenta pedagoga s pedagogy a s rodinou žáka se zdravotním znevýhodněním.....	31
4. Empirická část	33
4.1. Cíl, metodologie výzkumného projektu	33
4.2 Charakteristika výzkumného šetření a metoda sběru dat	34
4.3. Dotazníkové šetření	35
4.4. Rozhovor s asistenty pedagoga.....	44
5. Shrnutí praktické části.....	53

5.1. Odpověď na výzkumné otázky	56
6. Závěr	57
Seznam použité literatury	59
Elektronické odkazy	60
Legislativní předpisy	62
Seznam příloh	63

Úvod

Asistent pedagoga je v současné době hodně probírané téma, jak u kvalifikovaných pedagogů, tak u laické veřejnosti. Dnes asistenti působí nejen na základních školách, ale i v mateřských školách, středních školách nebo dokonce i na vyšších odborných školách.

Práce asistenta pedagoga není vůbec jednoduchá, pokud chcete žákovi pomoci je důležité vědět v čem má žák úlevy a jiné další důležité faktory, aby se Vám s ním pracovalo opravdu dobře a Vaše pomoc měla nějaký smysl.

Spolupráce s učiteli patří mezi zásadní, měli by brát asistenta jako sebe rovného. Od učitele byste měli získat veškeré informace o žákovi, se kterým máte spolupracovat. Další důležitá spolupráce je s rodiči. Pokud s Vámi rodič nebude spolupracovat, tak ve většině případů je Vaše práce zbytečná.

Rozhodla jsem se tedy zmapovat spolupráci asistentů pedagogů s učiteli na II. stupni běžné základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

Teoretická část se skládá ze třech kapitol. První kapitola objasňuje základní pojmy v profesi asistenta pedagoga, náplň práce, jeho postavení, spolupráci s rodiči, učiteli, možnosti jejich financování a postup ředitelky/ředitele školy, jak o asistenty požádat. Druhá kapitola se věnuje poradenským zařízením. Třetí kapitola se zabývá metodickou podporou, kompetencemi a riziky v práci asistenta pedagoga a spolupráci s pedagogy a rodiči.

Empirická část diplomové práce se zabývá výzkumným šetřením s cílem zjistit práci asistenta pedagoga s důrazem na spolupráci asistenta pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy. Školy, na kterých se výzkumné šetření provádělo byly vybrány na základě osobní zkušenosti a doporučení. Ke zpracování empirické části byla použita metoda kvantitativního výzkumu s dotazníkovou metodou a metoda rozhovoru.

Použité zkratky

ADHD porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou

AP asistent pedagoga

IVP individuální vzdělávací plán

MŠ mateřská škola

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

PPP pedagogicko-psychologická poradna

SPC speciálně pedagogické centrum

SŠ střední škola

SVP speciálně vzdělávací potřeby nebo také potřeba podpůrného opatření

SZN sociální znevýhodnění

ŠP školní psycholog

ŠPZ školské poradenské zařízení

ZZN zdravotní znevýhodnění

ZP zdravotní postižení

ZŠ základní škola

Teoretická část

1. Pozice asistenta pedagoga v českém školství

Asistent pedagoga (AP) je poměrně nová pedagogická profese, rozvíjí se již od poloviny devadesátých let dvacátého století. První asistenti se z popudu aktivních ředitelů začali objevovat na základních školách již v první polovině devadesátých let. Jako první škola, která zaměstnávala asistenty byla známá Církevní základní škola a mateřská škola Přemysla Pittra v Ostravě, kde asistenti ve vzdělávání sociálně znevýhodněných romských žáků působili od roku 1993. Základním smyslem této práce je co nejvíce pomoci žákům se speciálně vzdělávacími potřebami (SVP), kterých na základních školách každý rok přibývá. Inspirací této práce byl pro ČR model, který již používala Velká Británie. V té době zde fungoval dobře propracovaný systém etnic assistants (etničtí asistenti). Úkolem těchto asistentů bylo podporovat vzdělávání žáků určitých etnických minorit. V této době ještě nebyla v českých a moravských školách funkce asistenta podporována oficiálně státem. Významnou roli v zaměstnávání a vzdělávání asistentů měly neziskové organizace, především brněnské Společenství Romů na Moravě a pražská nadace Nová škola a Humanitas Profes.

K oficiální registraci profese asistentů do státem zajišťovaného vzdělávacího systému došlo až ve školním roce 1997/1998. Dne 3. března 1998 bylo vydáno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) oficiální dokument s názvem Informace o zřízení funkce romského asistenta v základní a zvláštní škole, ve kterém bylo ředitelům základních a zvláštních škol navštěvovaných větším počtem žáků z romského etnika, umožněno zřídit funkci romského asistenta.¹

Mezi hlavními činnostmi romského asistenta bylo pomoci pedagogům školy ve vlastní výchovně-vzdělávací činnosti při komunikaci s romskými dětmi, při individuálním přístupu k žákům a odstraňování výchovných vzdělávacích obtíží, pomoc při mimotřídních a mimoškolních činnostech třídy a školy, spolupráce s rodiči žáků a romskou komunitou v místě školy. Z názvu této profese je zjevné, že šlo o profesi, která byla vymezena etnicky,

1 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199. str. 14

zajištěnou Romy a orientovanou k sociálně znevýhodněným žákům z romské etnika. V nadcházejícím období stojí za pozornost zvýšený nárůst počtu romských asistentů ve školách. Bartoňová uvádí, že vzrostl počet romských asistentů během pouhých čtyř let. Z dřívějších počtů, kdy bylo asistentů pouze několik desítek, vzrostl počet na více jak dvě stovky.

V roce 2000 a 2001 ministerstvo školství vydalo „*Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce vychovatele-asistenta učitele.*“² V souladu s tímto pokynem byla profese romského asistenta zrušena a byla nahrazena novou funkcí vychovatel-asistent učitele. Tato funkce měla být zřizována ve školách a školských zařízeních, kde se vyskytoval větší počet žáků, kteří byli sociálně znevýhodněni. Náplní asistenta byla: žákům pomáhat při aklimatizaci ve školním prostředí, pomoci pedagogům při vlastní výchovné činnosti při komunikaci s žáky, spolupráce s rodiči žáků a spolupráce s romskou, popř. jinou komunitou v místě školy. I přes tento pokyn MŠMT stačilo asistentům základní vzdělání, ale muselo být doplněno čtyřiceti hodinami náslechu a osmdesátihodinovým kurzem pedagogického minima.

Vychovatel-asistent u nás existoval až do roku 2004. Od ledna 2005 se ve školském zákoně (č.561/2004) tato funkce nahradila funkcí asistenta pedagoga, která i po mnoha úpravách existuje na školách dodnes.³

Pracovní pozice AP na školách rozdělujeme dle jeho místa uplatnění: ve školách samostatně zřizovaných pro žáky, kteří mají zdravotní postižení (ZP), v běžných školách a ve školských zařízeních. Dále se dělí dle způsobu financování: z prostředků na AP u žáků s ZP, z dotačního programu na AP u žáků se sociálním znevýhodněním (SZN) z rozpočtových prostředků školy. V neposlední řadě dělíme AP podle věku dítěte ve škole, kterou momentálně navštěvuje (mateřská škola, základní škola střední škola).⁴

2 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199.str. 14

3 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199.str. 15

⁴ MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223, str.14

1.1 Vzdělání asistentů pedagoga

Asistenta pedagoga řadíme mezi pedagogické pracovníky, proto musí stejně jako například učitelé splňovat určité obecné požadavky. Tyto požadavky nám uvádí §3 odst.1 zákona č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Požadavky zahrnují plnou způsobilost k právním úkonům, odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou pracovník vykonává, zdravotní způsobilost a prokázání znalosti českého jazyka.⁵

Pro odbornou kvalifikaci AP uvádí požadavky zákon č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících (ve znění zákona č.198/2012). AP vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, v které se vzdělávají děti se SVP. Odbornou kvalifikaci AP uvádí zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících ve znění zákona č. 198/2012⁶

Získání odborné kvalifikace pro AP

Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, kde se vzdělávají děti, žáci nebo studenti se SVP, získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném programu v oblasti pedagogických věd,
- b) vysokoškolským vzděláním akreditovaného studijního programu, jiného, než uvádí první možnost,
- c) vyšším odborným vzděláním, které je ukončeno akreditovaným vzdělávacím programem vyšší odborné školy v oboru, který je zaměřený na pedagogické vzdělání,
- d) vyšším odborným vzděláním, které je ukončeno akreditovaným vzdělávacím programem, ale jiným, než uvádí bod (c),
- e) středoškolským vzděláním, které je ukončeno maturitní zkouškou a vzdělávacím programem středního vzdělávání s pedagogickým zaměřením,

⁵ KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga*, Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, Str. 28

⁶ PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: *Odborná kvalifikace asistenta pedagoga* [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/kvalifikacni-predpoklady>

- f) středoškolským vzděláním ukončeným maturitní zkouškou v jiném vzdělávacím programu středního vzdělání, než uvádí bod (e).
- g) AP, který vykonává přímou pedagogickou činnost, která spočívá v pomocných výchovných pracích nemusí mít maturitu, ale stačí mu pouze výuční list nebo základní vzdělání. Podmínkou je však minimální pedagogická kvalifikace např.: absolvování kurzu pro asistenty pedagoga.⁷

1.2 Pracovní náplň asistenta pedagoga

Pracovní náplň AP vymezuje legislativa a to vyhláška č.73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných (ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.) která uvádí § 7.

Hlavní činností asistenta pedagoga je pomoci pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází, pomoci žákům přizpůsobit se školnímu prostředí. Nezbytná pomoc je žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání.⁸

Základní činnosti asistenta pedagoga

Činnost AP rozeznáváme v několika stanoveních:

Individuální nebo skupinová podpora žáka/žáků se SVP v rámci vyučování přímo ve třídě, kde AP napomáhá s přípravou pomůcek a učebních materiálů po zadávání instrukcí a dopomáhá vyučujícímu při plnění výukových činností.

Individuální nebo skupinová podpora žáka/žáků se SVP v rámci vyučování mimo třídu tento způsob výuky probíhá v jiné třídě, v kabinetu nebo na specializovaném pracovišti (tato forma je méně preferovaná, a proto by k ní mělo docházet pouze ve

7 PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: *Odborná kvalifikace asistenta pedagoga* [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/kvalifikacni-predpoklady>

8 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199. str.21

výjimečných případech). Tento způsob výuky probíhá podle přísných instrukcí pedagoga a v závěru vyučovací jednotky je učitelem pravidelně ověřována.

Práce AP s žáky bez speciálních vzdělávacích potřeb je využívána u méně kvalifikovaných činností např. dozor u skupinové práce nebo opakování již probraného učiva a umožňuje, aby se učitel mohl více věnovat žákům se SVP.

Pomoc při sebeobsluze a doprovodu při pohybu během vyučování napomáhá při práci se žáky s těžšími formami zdravotního postižení. Práce byla doplněna novelou vyhlášky MŠMT od září 2011 (vyhláška č.147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č.73/2005 Sb. Znamená to, že je činnost AP rozšířená a zanikají tím původní činnosti, tzv. osobní asistent u této dané skupiny dětí při činnostech, které souvisejí bezprostředně s činností školy.

Společná příprava s učitelem ve výuce je velmi důležitou součástí nepřímé pedagogické práce AP, základem je, aby asistent vždy přicházel do výuky dostatečně připravený a informovaný o tom, s kým a na čem bude pracovat.

Doučování žáků bývá v praxi u AP nejčastěji u žáků se sociálním znevýhodněním (SZN). U žáků, kteří jsou v první nebo druhé třídě je vhodnější doučování individuální, u vyšších ročníků může být doučování skupinové.

Komunikace s rodiči žáka častěji bývá běžnou součástí práce asistenta působícího ve třídě, kde jsou žáci se SZN. Při těchto situacích je nutné věnovat zvýšenou pozornost při komunikaci s rodiči i v mimoškolním prostředí.

Konzultace s poradenským pracovníkem v rámci školy je s výchovným poradcem, školním speciálním pedagogem nebo školním psychologem. Mimo školu je to komunikace s pracovníky školských poradenských zařízení speciálně pedagogické centrum (SPC) nebo pedagogicko-psychologická poradna (PPP)⁹

1.3 Postavení a role asistenta pedagoga ve třídách a školách

Občas můžeme zaslechnout záměnu pojmů asistent pedagoga a osobní asistent, a to zejména u laické veřejnosti. Je důležité si uvědomit, že asistent pedagoga není osobní

⁹ MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 16, 17

asistent jednoho konkrétního žáka, který má SVP. „*Osobní asistenci upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v plném znění, který definuje jako terénní službu poskytovanou osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc fyzické osoby, tedy i žákům škol.*“¹⁰ Osobního asistenta žákovi nezajišťuje škola, je to bráno jako sociální služba, kterou si zajišťují sami rodiče a je hrazena z příspěvku na péči.

Asistent pedagoga není vázán na jednoho konkrétního žáka, jak už vyplývá z názvu. Pokud je cílená podpora pouze na jednoho konkrétního žáka, může to mít nežádoucí dopad na ostatní žáky ve třídě. Pro zapojení asistenta do práce se všemi žáky třídy je zapotřebí připravenost a informovanost vedení školy a učitelů, do jejichž třídy je takový žák začleněn.

Pokud hovoříme o tzv. sdíleném asistentovi pedagoga, jedná se o asistenta, který zajišťuje podporu pro více žáků současně. Např. asistent, který má poloviční pracovní úvazek (20 hodin) může ve třídě učiteli pomoci až se 4 žáky. Pokud je v doporučení uvedeno, že asistent pedagoga je sdílený, tak škola nezískává žádné další finanční prostředky. Proto se využívá asistent, který již ve třídě pracuje s dalšími žáky.¹¹

Mimo přímou pedagogickou činnost s intaktními žáky nebo skupinou žáků také učitelé ocení pomoc při administrativní práci a s organizací výuky. Rozsah této práce vychází z kvalifikace asistenta a z jednotlivých stupňů škol.

Plnohodnotná podpora asistenta je při skupinové práci žáků, kam spadají i organizační úkoly, které jsou s nimi spojeny. Viz. Kapitola 1.3. Pracovní náplň asistenta pedagoga.

10 HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga: spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024446561, str.10

11 *Problémy s asistentem pedagoga* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ap-1>

Práce asistenta ve třídě u žáka, kterému je poskytována forma podpory, vychází ze dvou východisek:

1. AP je druhým pedagogickým pracovníkem ve třídě, partnerem učitele jeho role asistenta je mnohem širší než jen přímá podpora žáka nebo malé skupiny žáků se SVP.
2. Základním úkolem AP je podpora vzdělávání žáků se SVP. Náplní práce je přímá pedagogická činnost s žáky se SVP. Významným způsobem je ovlivňováno klima ve třídě, sociálně-psychologické vazby členů a naplňování vzdělávacích potřeb, a nejen u dětí se SVP, ale všech účastníků ve třídě¹²

Změna vyhlášky o vzdělávání žáků se SVP

Přehled změn ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění vyhlášky (viz. příloha tabulka 1 Změna v činnosti asistenta pedagoga) jsou porovnány změny v činnosti AP, které přináší novela této vyhlášky.

1.4 Asistent pedagoga a spolupráce s učitelem

Učitel se bere jako odborník ve své profesi a je garantem výchovně-vzdělávacího procesu ve třídě. Dohromady spolu s asistentem tvoří dobré vzdělávací podmínky pro všechny žáky ve třídě, a tedy i pro ty, kteří mají SVP.¹³

Na prvním stupni ZŠ asistent spolupracuje pouze s jedním učitelem, který je třídním učitelem ve třídě, kam byl asistent přidělen. Proto spolupráce učitele a asistenta není až tolik složitá. Ve výchovně-vzdělávacím procesu mohou svou spolupráci lépe koordinovat.

Na druhém stupni základní školy je asistent, který se v dané třídě setkává s hodně učiteli, a proto je spolupráce trochu složitější. Každý učitel vyžaduje jiný způsob spolupráce, a tak se asistent stává spolu s třídním učitelem koordinujícím článkem systému. Druhý stupeň ZŠ vyžaduje i větší počet vyučovacích hodin, kdy dochází k tomu, že žákovi není poskytnuta péče po celý vyučovací den. Většina žáků má nárok na asistenta 20 hodin týdně,

12 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 15

13 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 56

což odpovídá čtyřem vyučovacími hodinami denně, a tak se musí nejen žák, ale i učitel, spolehnout sám na sebe.¹⁴

Rozdělení kompetencí učitele (třídní učitel) x asistent pedagoga

Učitel (třídní učitel)

Ve vyučovací hodině zadává úkoly, probírá a vysvětluje učivo. Je organizátor výuky, při které zadává žákům domácí úkoly a hodnotí jejich práci. Žákům zapisuje známky a píše pololetní a závěrečné vysvědčení.

Asistent pedagoga

Práce je vedena pod metodickým vedením učitele, kdy splňuje jeho pokyny. Sděljuje učiteli výsledky vzdělávání žáka (ů) se SVP. Žákovi pomáhá se začleňováním do kolektivu i do společné práce všech dětí ve třídě. Pravidelně komunikuje s rodiči nebo zákonnými zástupci žáka se SVP. Napomáhá žákovi, žákům s orientací, pohybem po školních prostorách, pokud je třeba pomáhá při sebeobsluze a osobní hygieně. Veškerou svou práci si zapisuje do pedagogického deníku.

1.5 Asistent pedagoga a práce s rodiči

Nejdůležitější pro zdárné školní vzdělávání je spolupráce školy a rodiny. Tato spolupráce platí dvojnásobně v případě edukace žáků se SVP. Pokud má žák z PPP přiděleného asistenta, tak rodiče spolupracují i s ním. AP by měl s rodiči jakýmkoliv způsobem komunikovat každý den, aby jim předával informace, např. zápis do notýsku, telefonická komunikace. Pokud se jedná o zápis do notýsku nebo sešitu, je zapotřebí tento zápis pravidelně kontrolovat pro zpětnou vazbu.

Zde bych ráda uvedla vlastní zkušenost. Měla jsem chlapce, ke kterému jsem byla přidělena jako AP ve třetí třídě základní školy. Žák trpí ADHD, dyslexií, dysgrafií, dyskalkulií. Ze začátku jsem se bála, jak to budeme vše zvládat, protože chlapec bohužel moc nespocoval, což byl velký problém. Když jsem ho začala poznávat a s ním i jeho

14 HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga: spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024446561. str. 26

maminku, bylo vše hned lepší. Spolupráce maminky se školou a se mnou bylo velice dobrá. Naše komunikace probíhala pomocí zápisníku a jednou za měsíc probíhalo osobní setkání při kterém jsme si sdělovaly poznatky, zda se chlapec zlepšil či nikoliv, co by pro něj bylo dobré. Těchto setkání se účastnila vždy i třídní paní učitelka. Maminka se synem navštěvuje doučování českého jazyka a matematiky. Ze své zkušenosti mohu říct, že spolupráce rodičů je velká úleva.

Spolupráce u žáků se zdravotním postižením

Spolupráce s rodiči žáka a asistentem probíhá obvykle každodenní informovaností o zdravotním stavu žáka, ale i o probraném učivu v daný den. Pro žáka může být důležitá podpora asistenta i v době jeho nepřítomnosti ve škole, např. z důvodu hospitalizace. Asistent po dohodě s rodiči může žákovi přinést učivo ze školy a probrat s ním to, co se probíralo ve škole, když on je nepřítomen.

Spolupráce u žáků se sociálním znevýhodněním

Někdy se nepodaří navázat kontakt s rodiči žáka. Tito rodiče ve většině případů nestojí o jakýkoliv kontakt se školou a záměrně se škole vyhýbají. Pokud tento moment nastane, tak škola se musí vydat za rodiči osobně a kontakt s nimi záměrně vyhledat. Pro kontakt s rodinou sociálně znevýhodněného žáka by měl mít asistent alespoň základní informace o sociálním zázemí žáka. Mnohdy tyto rodiče řeší daleko závažnější věci, než je úspěch nebo neúspěch jejich dítěte ve škole.

1.6 Počet asistentů pedagoga v českém školství

Ve školním roce 2015/2016 ve školách působilo 10 382 asistentů a jejich počet pomalu stoupá. AP je v českém školství přes 21 tisíc, jejich počet vzrostl za posledních deset let. Ve školním roce 2019/2020 pracuje celkem 24 270 AP, tento stav vyplývá z údajů ministerstva školství (viz. příloha tabulka 2 Počet asistentů pedagoga za školní roky

2010/2011-2019/2020). I přes takový počet AP podle odborníků chybí velké množství kvalifikovaných APOD.¹⁵

1.7 Možnosti financování asistentů

Již sedmnáct let jsou základní školy povinné zajistit a přijmout žáka, který má speciální vzdělávací potřeby a umožnit mu tak plnohodnotné vzdělávání. Od samého začátku, od roku 2005, mohly školy čerpat peníze na asistenty ze státního rozpočtu, ale z důvodu toho, že to s penězi dost vážlo, začaly peníze přidělovat školám kraje. Což v tu chvíli bylo málo a stačilo to zhruba pro asistenty, kteří pracovali s dětmi pouze dvě hodiny denně. Školy se tedy snažily jakýmkoliv způsobem asistenty dofinancovávat. U některých škol ředitelé přistoupili k rozhodnutí, že asistenty budou financovat z osobních ohodnocení pedagogů, což se mnohým nelíbilo. Proto ředitelé škol začali situaci řešit a chtěli asistenty jakýmkoliv jiným způsobem financovat. Některým školám se podařilo dofinancování díky grantům a projektům.

V roce 2016 se z tohoto důvodu změnil způsob financování, každá škola má tedy nárok na plnou úhradu od státu. Každý žák, ale musí mít vyhotovený posudek z pedagogicko-psychologické poradny, do kterého stupně podpory spadá.¹⁶

O pedagogickém pracovním úvazku rozhoduje poradna na základě náročnosti vykonávané přímé pedagogické činnosti a obtížnosti přípravy na vyučování.

„Podle Nařízení vlády č. 341/2017 Sb. (o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě) a jeho novelizací z roku 2018 se může tarifní mzda asistenta pedagoga

15 *Asistentů pedagoga je 21 tisíc, za deset let počet vzrostl více než pětkrát* [online]. Praha: Novinky.cz, 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/asistentu-pedagoga-je-21-tisic-za-deset-let-pocet-vzrostl-vice-nez-petkrat-40280874>

Počet asistentů pedagoga se za pět let zdvojnásobil [online]. Praha: Novinky.cz, 2021 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pocet-asistentu-pedagoga-se-za-pet-let-zdvojnasil-40380977>

16 *Co je to vlastně ta inkluze? Tady se dozvíte základní fakta v kostce* [online]. Praha: Eduzín, 2018 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/skolstvi/specialni-vzdelavaci-potreby/vlastne-ta-inkluze-tady-se-do-zvite-zakladni-fakta-kostce/>

*při plném úvazku pohybovat*¹⁷ V praxi to znamená, že se plat asistentů pohybuje blíže k dolní platové hranici. K dalšímu snížení platu dochází tím, že většina asistentů je zaměstnána jen na částečný úvazek.

Pro ředitele škol může být těžké rozhodování, do jaké platové třídy má asistenta zařadit, jelikož se to odvíjí od limitující výše dotace, kterou škola na plat asistenta pedagoga dostane. Výše dotace je určena podle doporučení školského poradenského zařízení a může být na úrovni osmé platové třídy anebo páté třídy.

“Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. v příloze (díl 2.16 výchova a vzdělávání) uvádí zařazení asistentů pedagoga do platových tříd podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti jejich profese „¹⁸

4. platová třída zahrnuje přímou pedagogickou činnost, která spočívá v pomocných výchovných pracích,

5. platová třída obsahuje rutinní práce při výchově dětí a žáků nebo studentů,

6. platová třída pojímá výchovné práce, které jsou zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů,

7. platová třída zahrnuje práce jako např. výklad textu nebo učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty,

8. platová třída obsahuje vzdělávací a výchovné činnosti podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele,

9. platová třída pojímá samostatné vzdělávací a výchovné činnosti při vyučování, které jsou zaměřené na speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků nebo studentů.

Každý asistent, který nastoupí do nového zaměstnání, se musí seznámit s náplní své práce, kterou by měl dostat i v tištěné formě. S jeho náplní by měli být automaticky seznámeni všichni pedagogové na dané škole, kteří s ním budou spolupracovat.

17 PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: *Plat asistenta pedagoga* [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/plat-asistenta-pedagoga>

18 PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: *Plat asistenta pedagoga* [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/plat-asistenta-pedagoga>

Podporu začleňovanému žákovi stanovuje individuální vzdělávací plán (IVP), z kterého vychází pracovní náplň AP a je členem týmu, který tento plán spoluvytváří.¹⁹

AP jsou nejdražší částí inkluze. Z analýz ministerstva školství za školní rok 2016/2017 vyplývá, že asistenti stáli kolem 1,35 miliardy korun. Podle odborníků jsou i tak platy asistentů nedostatečné. Průměrný plat činí 23 381 Kč/měsíčně a polovina asistentů měla plat o něco nižší 22 954 Kč/ měsíčně.²⁰ AP je nejčastěji řazen do platové 8. platové třídy, kde se platy pohybují v závislosti na délce jejich praxe. Mzda se pohybuje od 25 040 korun do 31 800 korun. Průměrná mzda u AP na ZŠ ve školním roce 2020/2021 činila 27 207.²¹

1.8 Postup ředitele školy při žádosti o asistenta pedagoga

Asistent pedagoga je zaměstnanec školy, jeho funkci zřizuje ředitel školy se souhlasem krajského úřadu.

Ředitel školy podá u krajského úřadu žádost (viz. příloha příklad formuláře žádosti o AP) o povolení zřídit místo AP ve třídě, ve které je žák se SVP, a současně podává i navýšení finančních prostředků. Žádost musí být podložena doporučením z poradenského pracoviště-SPC anebo PPP.

Výběrová řízení

Postupuje se stejně jako při obsazování míst jiných pracovních pozic. Ředitel vypíše výběrová řízení, která by měla mít dvě výběrová kola. V prvním kole uchazeč zašle strukturovaný životopis a motivační dopis, druhé kolo probíhá formou pohovoru, při kterém ředitel školy vybere nejvhodnějšího kandidáta.²²

19 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223.str. 46

20 *Asistentů pedagoga je 21 tisíc, za deset let počet vzrostl více než pětkrát* [online]. Praha: Novinky.cz, 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/asistentu-pedagoga-je-21-tisic-za-deset-let-pocet-vzrostl-vice-nez-petkrat-40280874>

21 *Asistentů pedagogů je ve školách už 30 tisíc* [online]. Praha: Novinky.cz, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/asistentu-pedagoga-je-ve-skolach-uz-30-tisic-40384159>

22 ŠPIČÁKOVÁ, Bc. Libuše a Sylvie PROFOUSOVÁ. *Příručka o práci asistenta pedagoga: Využívání nových metod a forem práce u žáků se SVP v Pardubickém kraji*. Skuteč: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, str. 13

Iva Uzlová ve své knize *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním* píše, co by mělo vedení školy zajímat při vhodném výběru asistenta:

1. Co uchazeče motivuje k výkonu práce AP a jakou má představu o vykonávané práci.
2. Zda je ochotný se učit novým věcem a rozvíjet své vzdělání.
3. Jakou má schopnost komunikovat se žáky, kteří mají zdravotní postižení a jeho rodiči.
4. Jakou má odpovědnost, jak je spolehlivý a zda je flexibilní a dokáže se přizpůsobit.²³

23 UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*: ISBN 9788073677640 [online]. Praha: Portál, 2010 [cit. 2020-03-21].

2. Spolupráce asistenta pedagoga s poradenskými pracovníky

Jak již bylo dříve zmíněno, AP je pracovník školy, který má také svá práva a povinnosti. Podle legislativních předpisů zaměstnanci školy mají nárok na metodickou a poradenskou pomoc, jak ve škole, tak ve školských poradenských zařízeních.

Všechny české školy mají legislativně stanovenou povinnost poskytnout poradenské služby svým žákům a jejich zákonným zástupcům. Tyto služby se poskytují bezplatně a jsou na žádost žáků, zákonných zástupců, škol nebo školských poradenských zařízení. Podmínkou poskytování těchto služeb je písemný souhlas zletilého žáka nebo zákonného zástupce, pokud se jedná o nezletilého žáka.

Struktura školního poradenského pracoviště

Tuto strukturu tvořili a tvoří zejména výchovní poradci a metodici prevence. Poradenské služby zajišťují další zaměstnanci na různých pozicích, a to zejména školní psycholog, školní speciální pedagog, kariérový poradce a logoped.²⁴

Výchovný poradce

Má metodickou a informační činnost, a to zejména v oblastech, kdy se věnuje kariérovému poradenství, vzdělávání a diagnosticko-poradenským činnostem, které jsou zaměřené k volbě vzdělávací cesty žáka. U žáků, kteří vycházejí ze základní školy zajišťuje před profesní a profesní přípravu. Sepisuje dokumentaci problémových žáků. Svolává a řídí výchovné komise a spolupracuje s rodiči.²⁵

Metodik prevence

Vykonává metodické, koordinační a informační činnosti:

- a) **Metodické a koordinační činnosti** při kterých kontroluje tvorbu a realizaci preventivního programu školy. Realizuje aktivity školy zaměřené na prevenci

24 KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga*: Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, str. 55-59

25 PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: *Profese asistenta pedagoga* [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/skolni-asistent>

(záškoláctví, závislosti, násilí). Vede metodické činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálních patologických jevů a koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálních patologických jevů.

- b) **Při informačních činnostech** zajišťuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů. prezentuje výsledky preventivní práce školy, získání nových odborných informací a zkušeností.
- c) **U poradenské činnosti** vyhledává orientační šetření žáků s rizikem či projevem sociálně patologického chování. Spolupracuje s třídním učitelem při zachycování varovných signálů, které jsou spojeny s projevem patologických jevů.²⁶

Školní speciální pedagog

Základní činností speciálního pedagoga je depistáž tzv. vyhledávání žáků se SVP a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.

Na školách působí jako poskytovatel poradenských služeb společně se školním metodikem prevence, výchovným poradcem a školním psychologem.

Náplní práce speciálního pedagoga je zaměření na odbornou podporu integrovaných žáků se SVP, ale také všech žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči, která se zakládá na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. Speciální pedagog musí o svých činnostech vést písemnou dokumentaci, která je v souladu se zákonem č.101/2000 Sb. o ochranně osobních údajů. Spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami a institucemi zdravotními a sociálními.²⁷

Realizuje činnosti zajišťující speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, reedukační činnost, kompenzační, stimulační se skupinou žáků. Účastní se vytváření individuálního vzdělávacího plánu v koordinaci s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Upravuje

26 *Metodika prevence: Náplň činnosti poradenských pracovníků školního poradenského pracoviště* [online]. Praha: Metodický portál RVP.cz, 2012 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/M/Metodik_prevence

27 *Sociálně pedagogická činnost na základní škole se sociálně znevýhodněnými dětmi: Metodika* [online]. Přerov: B16N Přerov, 2012 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://portal.csicr.cz/userdata/Metodika%20-%20Speci%C3%A1ln%C4%9B%20pedagogick%C3%A1%20%C4%8Dinnost.pdf>

školní prostředí, zajišťuje speciální pomůcky a didaktický materiál. Obstarává průběžné komunikace a kontakty s rodiči žáka.²⁸

Školní psycholog

Školní psycholog (ŠP) nepatří k základní sestavě standardního školního poradenského zařízení. Zabývá se včasnou identifikací žáků s potřebou podpůrných opatření a vytvářením strategií a postupů vedoucích k odstranění či zmírnění výukových problémů stejně jako školní speciální pedagog. Školní psycholog nemůže uskutečňovat psychologickou diagnostiku za účelem doporučení k integraci žáka, která vede k finanční částce se vzděláváním žáka normativně svázané, toto může provádět pouze psycholog ze školského poradenského zařízení.²⁹

Vykonává různé konzultační, poradenské a intervenční práce jako je například péče o integrovaného žáka, individuální případová práce se žáky v osobních problémech, prevence školního neúspěchu, skupinová a komunikační práce, individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.³⁰

2.1 Školská poradenská zařízení

Školská poradenská zařízení (ŠPZ) vydávají vyjádření ke zřízení pracovního místa AP u žáků se ZP a zdravotním znevýhodněním (ZZN). U asistenta, který působí ve třídách, kde je větší počet dětí, které mají sociální znevýhodnění, se jednou za čas objeví potřeba spolupráce s dalšími institucemi. Takovým institucím se říká školská poradenská zařízení, patří mezi ně: pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra.³¹

28 KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga: Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, str. 67*

29 *Katalog podpůrných opatření: Školní psycholog [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/personalni-podminky/12-2-4-skolni-psycholog/>*

30 KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga: Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, str. 71*

31 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223, str. 28*

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

Standardní činností PPP je participace na vzdělávacím procesu, pokud je nějakým způsobem znesnadněn. Na doporučení PPP je poté volena vzdělávací cesta žáků. Týmem PPP je psycholog, speciální pedagog a sociální pracovník. Spolupracují s dětmi od 3 let do 19 let. Tyto poradny se dělí podle spádovosti.

Standardní činnosti PPP, které jsou pro podporu vzdělávání dětí, žáků a studentů nezbytné, jsou poskytovány bezplatně. Při poskytování služeb je kladen velký důraz na ochranu práv jejich uživatelů a ochranu osobních údajů.³²

Speciálně pedagogické centrum (SPC)

Základním týmem SPC je speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník. Tento tým zabezpečuje speciálně pedagogické a sociální integrace ve spolupráci s rodinou, školou, školskými a dalšími zařízeními a odborníky. Jejich práce je zaměřena zejména na podporu klientů v předškolním věku v péči rodičů (zákonných zástupců), integrovaných škol a školských zařízení, na podporu klientů s těžkým a kombinovaným zdravotním postižením, kteří nemohou docházet do škol ve věku od 3 let do 19 let.

V rámci komplexní odborné poradenské péče tým SPC aktivně vyhledává klienty se zdravotním postižením (dle specializace SPC) ve spádové oblasti stanovené zřizovatelem. Vymezuje speciálně pedagogickou, psychologickou a sociální diagnostiku klientů se zdravotním postižením. Provádí poradenské, konzultační, terapeutické a metodické činnosti pro klienty a jejich rodiče nebo osoby odpovědné za výchovu a pro pedagogické pracovníky. Zpracovává odborné podklady a posudky pro potřeby správních rozhodnutí o zařazení do systému vzdělávání a pro potřeby dalších správních řízení a provádí odborné činnosti v rámci prevence sociálně patologických jevů ohrožujících klienty se zdravotním postižením,³³

32 Pedagogicko-psychologická poradna: Standardní činnost PPP [online]. Praha: Metodický portál RVP.cz, 2011 [cit. 2020-12-01] Dostupné z

[https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/P/Pedagogicko-psychologick%C3%A1_poradna#Standardn.c3.ad_.c4.8dinnosti_PPP_\(pedagogicko-psychologick.c3.bdch_poraden\)](https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/P/Pedagogicko-psychologick%C3%A1_poradna#Standardn.c3.ad_.c4.8dinnosti_PPP_(pedagogicko-psychologick.c3.bdch_poraden))

33 Institut pedagogicko-psychologické poradny ČR: Služby – pedagogicko-psychologická poradna [online]. Praha: Institut pedagogicko-psychologické poradny ČR, 2012 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: http://www.ippp.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=4&Itemid=2

3. Metodická podpora v práci asistenta pedagoga

Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, s jehož pomocí dochází k naplňování podpůrných opatření ve vzdělávání u dětí, žáků a studentů se SVP. Jeho hlavním cílem je podpora pedagoga při práci se žáky, kteří vyžadují zvýšenou míru podpory ve vzdělávání. AP je jedním z nástrojů inkluzivního vzdělávání. Měli bychom vědět, že asistenti vstupují do praxe škol s různou úrovní vzdělání (viz. kapitola 1.2. Vzdělávání AP) a také s různými zkušenostmi, od kterých se poté liší míra jejich potřeb metodické podpory. Zejména asistenti, kteří mají nižší úroveň vzdělání a jsou bez předchozí praxe, potřebují při nástupu vyšší podporu v době, kdy budou získávat informace o pracovním režimu školy a obecně o vzdělávacím systému. Proto je velmi důležité, aby se asistenti účastnili kvalitních kurzů-další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Asistenti, kteří tento kurz absolvovali, se shodují na tom, že mají nedostatek vztahu k rozvoji obecných kompetencí, které potřebují všichni asistenti pedagogů. Jedná se především o rozvoj schopnosti komunikovat s rodiči, učitelem a se žákem. Asistenti sami označují tuto kompetenci za nezbytně nutnou k tomu, aby jejich spolupráce mohla být co nejefektivnější. Kolektiv autorů ke své metodice *Návrh obsahového a organizačního rámce vzdělávání asistentů pedagoga* oslovil několik asistentů.

„Celých 41 % dotazovaných uvedlo, že nedostalo v rámci odborné přípravy dostatečné množství informací o možnostech vzdělávání žáků se SVP.“³⁴

Co by se dalo považovat za důležité a co asistentům dále chybí, je jejich reflexe vlastní práce, sdílet zkušenosti a komunikovat či dokonce spolupracovat s dalšími asistenty.³⁵

System metodické podpory není stále rozpracován. Pro efektivní práci asistentů do budoucna je jeho rozpracování další výzvou. **V metodice Spolupráce s asistentem pedagoga jsou uváděné jen čtyři úrovně, které jsou v současné době dostupné:**

34 *Návrh obsahového a organizačního rámce vzdělávání asistentů pedagoga: kolektiv autorů*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, str. 16

35 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199, str. 92

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga: Legislativní rámec-doporučení [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2016 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ap-met-doporuceni>

1. Spolupráce v rámci školního poradenského pracoviště s výchovným poradce, metodikem prevence, psychologem a speciálním pedagogem.
2. spolupráce s poradenskými zařízeními, tj. se speciálně pedagogickým centrem (SPC) a pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP),
3. spolupráce se střediskem výchovné péče, případně s dalšími (i neziskovými) organizacemi poskytujícími žákům a jejich rodinám podporu a pomoc,
4. prohlubování a rozšiřování znalostí asistentů pedagoga po absolvování základního kurzu formou dalšího vzdělávání, které připravují a nabízejí organizace v jednotlivých regionech.³⁶

Základy metodické podpory asistenta musí být zajišťovány uvnitř školy, a to v průběhu prvního roku působení ve škole, kdy by měl být asistent s pověřeným učitelem zasvěcen do práce školy. Asistent by měl mít možnost konzultovat vzdělávací potřeby žáka s výchovným poradcem nebo jiným poradenským pracovníkem dané školy. Je dobré, pokud na škole již asistenti působí. Bývají zkušenější, aby předávali informace, zkušenosti a další důležitá fakta tomu, kdo nastoupil nově nebo v profesi teprve začíná. Jelikož asistent potřebuje dostatečnou informovanost, aby mohl vykonávat svou práci dobře, měl by mít tedy přístup na pedagogické rady a další setkávání pedagogů.³⁷

Nezbytnou součástí této profese je i její hodnocení. Asistent pracuje na svém osobním rozvoji, a tudíž si je vědom svých silných a slabých stránek, na kterých se snaží sám pracovat. Aby měl chuť se sebevzdělávat a pracovat na svém rozvoji, je zapotřebí jeho snahu také dostatečně ohodnotit. Tím, že probíhá jeho dlouhodobé hodnocení, mění se i úroveň jeho odpovědnosti do jiných úrovní. Ředitel školy nastavuje pomocí evaluačního systému, kdo se bude podílet na metodickém vedení asistentů, a tedy i jejich hodnocení.³⁸

36 *Spolupráce s asistentem pedagoga: Metodika, kolektiv autorů. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, str. 21*

37 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199, str. 88*

38 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223, str. 74,75*

Ideálním způsobem, jak asistenta hodnotit, je alespoň půlhodinové setkání s ním. Ředitel školy si může od pověřené osoby, která hodnocení provádí, požádat o stručné hodnocení a poté se setkat s asistentem a výchovným poradcem.

Pro hodnocení práce asistentů mnohé lidi inspirovala studie, ve které Groom a Rose (2005) navrhuji ukazatele, podle kterých by mohl být posuzován úspěch asistentů pracujících s žáky s problémy v oblasti sociálního chování. Podle těchto ukazatelů je práce asistenta úspěšná: když jsou žáci vzděláváni společně s ostatními spolužáky ve většině vyučovacích hodin, plní stanovené cíle, v čase, kdy jsou žáci odděleni od ostatních, se úspěch snižuje. Když se míra potřebné individuální podpory žáků se snižuje, žáci se cítí být součástí školní komunity.³⁹

3.1 Klíčové kompetence asistentů pedagoga

Model, který zde představím, vychází z náplně práce asistenta pedagoga, kterou normativně vymezuje vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Jednotlivé úrovně se dělí podle míry zodpovědnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu. Úroveň odpovědnosti má čistě ve své kompetenci ředitel školy, který vychází z odborné připravenosti a hodnocení kompetencí dle dosažených cílů.

V praxi se jednotlivé úrovně měří podle vzdělání AP, délka jeho praxe, odborných a specifických zkušeností, dovedností, sebehodnocení a hodnocení.

Ve výchovně-vzdělávacím procesu je míra zodpovědnosti AP dělena do tří úrovní (viz. příloha tabulka č. 3), které vycházejí ze strategie inkluzivního vzdělávání, z koncepce celoživotního učení, základní vzdělávání, gymnaziální vzdělávání a střední odborné vzdělávání. Dále vychází z potřeb žáků se SVP s různou mírou podpůrných opatření.⁴⁰

39 NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199, str. 98

40 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 65,66

Učitel je plně zodpovědný za výsledky výchovně-vzdělávacího procesu. Jeho partnerem v tomto procesu je asistent, který s ním spolupracuje a byl k učiteli přidělen. Dohromady tvoří tým, který naplňuje výchovně-vzdělávací cíle. O podrobnějším popisu jednotlivých klíčových kompetencí se můžete dočíst v knize paní Moniky Morávkové Vejrochové-Standard práce asistenta pedagoga.

3.2 Rizika v práci asistenta

Tato profese s sebou nese jen zážitky intenzivního uspokojení z dobře odvedené práce, ale také určitou řadu obtíží. Při každodenní práci s lidmi i u AP vzniká celá řada rizik, které jsou spojeny s touto prací. Tato rizika se netýkají pouze začátečníků, kteří se rozhodli pomáhat dětem, žákům a studentům, kteří vyžadují větší pozornost při svém vzdělávání, ale také zkušených pedagogických pracovníků, kteří jsou mnohdy vyčerpaní a unavení. Práce ve školství s sebou nese dlouhodobé stresující zaměstnání, které klade na pedagogy mimořádně vysoké nároky při rozvíjení komunikačních dovedností, schopnosti empatie, s vysokými nároky po stránce psychické a fyzické.

Možné předcházení některým rizikům

V našich školách stále přibývají žáci, kterým ve zvládnutí školních povinností jak ve vyučování, tak i mimo něj, pomáhají AP. Proto je práce AP velmi náročná jak po psychické, fyzické, časové, ale hlavně odborné stránce. Vykonávání činnosti každého AP vyplývá z jejich pracovních smluv, které jsou samozřejmě spojeny i s riziky a v některých případech jim mohou jejich práci znepříjemňovat.

Zde jsem vybrala některá rizika, kterým se dá předcházet, poučit se z nich a připravit se na jednání s vedením školy:

1. Každý AP podepisuje pracovní smlouvu, podle které by se měl také řídit. Tím si usnadní některé nepříjemnosti. Každá smlouva obsahuje náplň práce, která by měla obsahovat podrobný popis činností, které se od AP očekávají ve škole a mimo ni, ve výuce i o přestávce (některé děti potřebují mít dohled i ve svém volnu, což je v tomto

případě přestávka mezi jednotlivými vyučovacími hodinami). To vše by mělo sloužit k tomu, aby nedocházelo ke zbytečnému nedorozumění.

2. Po AP může vedení školy také vyžadovat pomoc při vedení deníku daného žáka, ke kterému byl asistent přidělen. Proto je dobré si tento deník psát pravidelně, nejlépe každý den a po každé vyučovací hodině. Do deníku se může zaznamenávat např. jak žák v daný den pracoval, jeho chování během dne (ve výuce ale i mimo výuku), zda pracoval sám nebo s dopomocí asistenta, jak spolupracoval s učitelem, připravenost na vyučovací hodinu, co během dne zvládl a co například nezvládl vůbec, kdy asistent komunikoval s rodiči a učitelem, jaký byl důvod jejich společného jednání, zda se rodiče obrátili na asistenta s nějakým konkrétním problémem. Pokud si AP tento deník píše průběžně každý den, může mu být dobrou pomůckou při řešení jakýchkoliv nedorozumění s pedagogy, vedením školy nebo rodiči v průběhu daného školního roku.
3. AP by se měl seznámit s veškerými pomůckami, které jsou žákovi během výuky umožněny. Pokud žák pomůcky nemá, měl by se postarat o jejich zajištění po dohodě s vyučujícím, popř. navrhnout jejich zakoupení. Je možné tyto pomůcky rozšířit s přibývajícím učivem a po zjištění, co vše by žákovi mohlo pomoci při jeho vzdělávání.
4. Většina žáků, kteří mají AP, pracuje v hodinách pomaleji než ostatní žáci, ovšem není tomu tak vždy. Pokud tato situace nastane a žák je s učivem trochu pozadu, AP se musí spoléhat na své znalosti a schopnosti a se žákem postupovat pomaleji a snažit se mu látku vysvětlit. Pokud na to jeho síly nestačí, je vhodné se poradit s odborníkem, nejlépe s vyučujícím daného předmětu, jak by mohl žákovi nejlépe látku dovysvětlit a co vše by měl žák umět.

Někteří AP se během školního roku vypracují ve schopné odborníky, kteří nejsou dostatečně finančně ohodnoceni a odcházejí za lepším. Tato situace může být nejhorší pro žáka, ke kterému byl AP přidělen. V průběhu školního roku si na sebe navzájem zvyknou. Asistent ví, jak žák pracuje, co od něj může očekávat a žák si zvykne na svého asistenta, na jejich společné tempo a ví co se od něj očekává. Proto vzniká velký problém, pokud asistent toto místo opustí a žák získává pro něj zcela nového člověka, který mu má být nápomocný v jeho vzdělávání. Tento problém se

ale netýká jen daného žáka, ale i pedagogů, kteří jsou ve spolupráci s daným asistentem (ví, jak tento člověk pracuje, v čem se na něj mohou spolehnout, ...).

3.3 Rizika ve spolupráci asistenta pedagoga s pedagogy a s rodinou žáka se zdravotním znevýhodněním

Jak již bylo zmíněno, práce AP je zajímavá, ale mnohdy i obtížná. Hlavní podstata práce AP je pomoci žákům se přizpůsobit školnímu prostředí, pomoci jim s pochopením učební látky, být nápomocný pedagogickým pracovníkům a pomoci při spolupráci se zákonnými zástupci žáka.

AP má být začleněn do pedagogického týmu. Měl by být představen ostatním pedagogům jako jejich kolega s vysvětlením jeho důvodu působení. K tomuto kroku ve většině případů bohužel nedochází a asistent se musí průběžně sám představovat. Také by měl být představen žákům ve třídě, kterým by mělo být sděleno z jakého důvodu tam je.

I když někteří učitelé jsou vděční za spolupráci asistenta, ne vždy tomu tak je. Ze své zkušenosti vím, že i když žákovi je asistent přidělen na určité vyučovací hodiny, najdou se učitelé, kteří vás v hodině nechtějí (řeknou, že vás nepotřebují a že to žák zvládne). Toto jednání je nepřijatelné, nikdo nemá právo asistenty z vyučování vylučovat a odmítat.

Jako hlavní problém se ukazuje spolupráce asistenta s rodiči. Celková spolupráce školy s rodinou je velmi důležitá. Někteří rodiče jsou rádi za každodenní zprávu o svém dítěti (s asistentem si domluví jakou formou si budou informace předávat). Pak bohužel najdeme takové rodiče, kteří nemají žádný zájem dozvědět se o stavu svého dítěte a spíše berou asistenta jako chůvu, která má v popisu práce se o jejich děti starat od A až do Z. Tito rodiče si pletou osobního asistenta s asistentem pedagoga (viz. kapitola 1.4 Postavení a role asistenta pedagoga ve třídách a školách).

Motivace v profesi AP

U AP nehrají hlavní roli jen osobní a kvalifikační předpoklady, důležitá součást je také jejich motivace. Tato profese, jak již víme, není zrovna finančně nejlépe ohodnocená, je psychicky a fyzicky vyčerpávající. Tak proč si lidé za těchto podmínek vybírají pracovní dráhu AP? Pokud tuto otázku položíte lidem, kteří vykonávají profesi AP, odpovědi jsou

různé. Ale téměř všichni Vám odpoví, že je baví práce s dětmi a že rádi pomáhají těm, kteří to potřebují.

Mezi asistenty pedagoga můžete najít různé věkové skupiny od studentů pedagogiky až po starší věkovou generaci. Dá se říci, že každá věková skupina na svou profesi pohlíží jinak. Pokud vezmeme studenty pedagogiky, jsou pro tuto práci zapálení a chtějí udělat maximum proto, aby žákovi, studentovi mohli pomoci v jeho vzdělávání a využívají nejnovější techniky, které jim jsou ve vyučování umožněny. Co se týká té starší věkové skupiny, ve většině případů v nich můžeme nalézt učitele, kteří již nevyučují a jsou v důchodu. Pro ně je tato práce složitější, neznají moderní vyučovací metody, které by žákovi, studentovi mohly pomoci v jeho vzdělávání. Spíše se snaží využívat ty metody, kterými oni sami kdysi vyučovali.

Mezi lidmi, kteří pracují jako AP, nalezneme i ty, kteří mají ve svém blízkém okolí nebo přímo i v rodině dítě, které vyžaduje ke svému vzdělávání speciální vzdělávací potřeby. Tito lidé mají v sobě vyvinutou schopnost empatie a mnoho dobrých zkušeností, které mohou využít při pomoci vzdělávání ostatních dětí, žáků a studentů.⁴¹

41 KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga: Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, str.99-100*

4. Empirická část

4.1. Cíl, metodologie výzkumného projektu

Výzkum diplomové práce je zaměřen na spolupráci mezi AP a učitelem na II. stupni běžné základní školy. AP je v celku nová pozice v českém vzdělávacím systému. Učiteli se rozšiřují možnosti, a nejen se žáky SVP, ale také jsou na ně kladeny nové požadavky ve výuce a mnohdy se výuka může lišit od již zaběhlých postupů, které učitel má. Školní praxe nám může ukázat, že se žáky, kteří mají SVP pracují méně kvalifikovaní AP a práce tedy nemusí odpovídat daným požadavkům. Mnohdy se také můžeme setkat s tím, že AP pracuje se žákem izolovaně mimo třídu a ztrácí tím kontakt se svými spolužáky, učitel se žákem komunikuje jen zřídka, většinou v případě přezkoušení. Tato izolace může mít dopad na samostatnost žáka, která se tak může vytrácet. Tento způsob pomoci nepřináší žádný přínos, jak pro učitele, tak pro integrovaného žáka.

Hlavním cílem diplomové práce je porozumět práci AP s důrazem na spolupráci AP a učitele na II. stupni běžné základní školy. Získané poznatky mohou pomoci při spolupráci AP a učitele.

K naplnění tohoto cíle jsem si položila tyto otázky:

VO1: Spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy?

VO2: Jak vypadá spolupráce učitele a asistenta pedagoga na II. stupni běžné základní školy?

Jelikož je tato otázka všeobecná určila jsem si dvě dílčí otázky:

DVO1: Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga?

DVO2: Jaká je představa o spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem?

Metodologie výzkumného šetření

Ke zpracování diplomové práce proběhl rozhovor s asistenty pedagoga a dotazníkové šetření s učiteli. V práci se budu pokoušet nalézt porozumění spolupráce mezi AP a učitelem.

Technika sběru dat

Mezi základní metody kvantitativního výzkumu patří dotazníkové šetření. Dotazník je metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob, je určen pro hromadné získávání údajů. Autorka Skalková ve své knize Úvod do metodologie a metod

pedagogického výzkumu uvádí A. Ničkovice, který popisuje dotazník jako měřicí prostředek, kterým se zkoumá mínění lidí. Počátky této metody jsou spojeny s americkým pedagogem a psychologem G.S: Halla, který zkoumal pomocí dotazníku nejrůznější stránky psychiky dětí a mládeže.

Rozhovor se charakterizuje zejména přímou sociální interakcí. Osobní kontakt usnadňuje hlouběji proniknout do postojů respondenta. Rozhovor je pružná metoda, ve které se dá přizpůsobit různým situacím, dané otázky se dají lépe rozvinout a dají se získat i další informace (např. osobní zkušenosti respondentů).⁴²

4.2 Charakteristika výzkumného šetření a metoda sběru dat

Ke sběru dat byla zvolena dotazníková metoda a metoda rozhovoru. Výzkum probíhal na dvou základních školách, které byly vybrány na základě doporučení a osobní zkušenosti. Školy byly vybrány dle své velikosti (malá škola a velká škola). Na velké škole mají na II. stupni 18 žáků s IVP, 10 asistentů pedagoga a 35 učitelů, na malé škole mají na II. stupni 10 žáků s IVP, 4 asistenty pedagoga a 20 učitelů. Výzkumný soubor tvořili učitelé a AP II. stupně běžné základní školy.

Etické otázky výzkumu

Etické otázky hrají ve společenskovedním výzkumu důležitou roli, jelikož výzkumník vchází do soukromí respondenta. Mezi důležité zásady etického jednání při výzkumu patří získání poučeného (informovaného) souhlasu, zásady anonymity.⁴³ Respondenty (asistenty pedagoga) jsem požádala o souhlas k rozhovoru a učitele jsem oslovila písemnou formou o spolupráci na vypracování dotazníkového šetření na téma-práce AP s důrazem na spolupráci AP a učitele na II. stupni běžné základní školy za účelem napsání diplomové práce. Všichni respondenti byli seznámeni, že rozhovor a dotazníkové šetření je čistě anonymní a slouží pouze a jen k získání dat k vypracování výzkumného

⁴² SKALKOVÁ, Jarmila. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu: 208 stran*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983. ISBN 1441183, str. 86-92

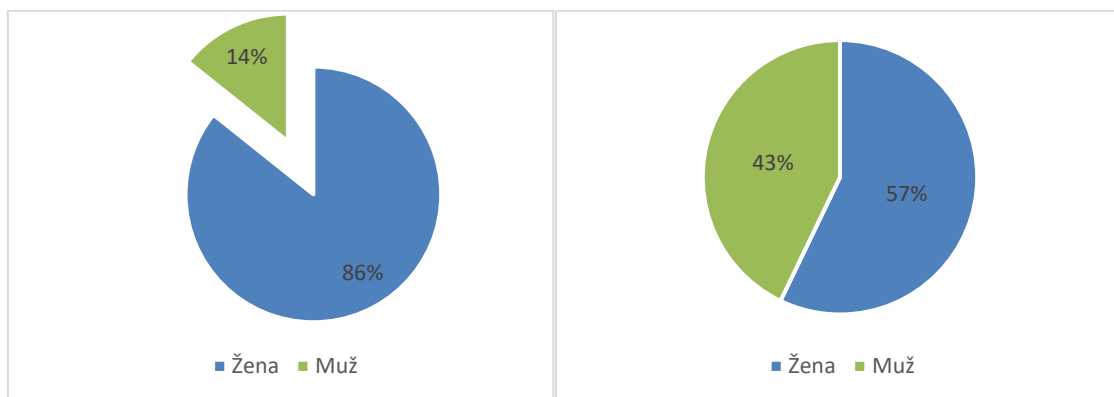
⁴³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace: 407 stran*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4, str. 155

šetření v diplomové práci. Pro zachování anonymity neuvádím jména respondentů, a tedy ani názvy škol, kde bylo šetření prováděno.

4.3. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření proběhlo na dvou základních školách. Jak již bylo zmíněno jedná se o malou a velkou školu. Pro získání dat jsem oslovila učitelé II. stupně základní školy. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na spolupráci mezi učitelem a AP z pohledu učitele. Šetření proběhlo na školách ve školním roce 2021/2022. Dotazník je sestaven celkem z 15 otázek. První část dotazníku se týká spíše základních informací o respondentech. Druhá část zjišťuje, jaká je spolupráce mezi učitelem a AP. Data získaná pomocí tohoto dotazníku jsou zpracované pomocí grafů ve dvou provedení z důvodu výzkumu na dvou školách a k jejich porovnání.

1. Pohlaví

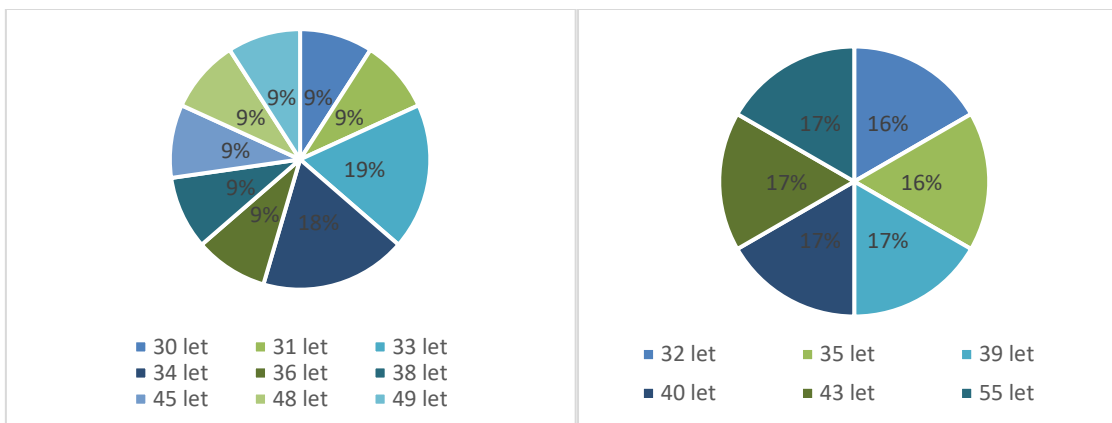

Graf č.1 velká škola – pohlaví

Graf č.1 malá škola – pohlaví

Grafy č.1 znázorňují rozdělení respondentů na ženy a muže. Na velké škole se zapojilo 86 % žen a 14 % mužů, na malé škole se zapojily 57 % žen a 43 % mužů. Tyto počty představují procenta uvedená v grafu.

2. Uved'te Váš věk

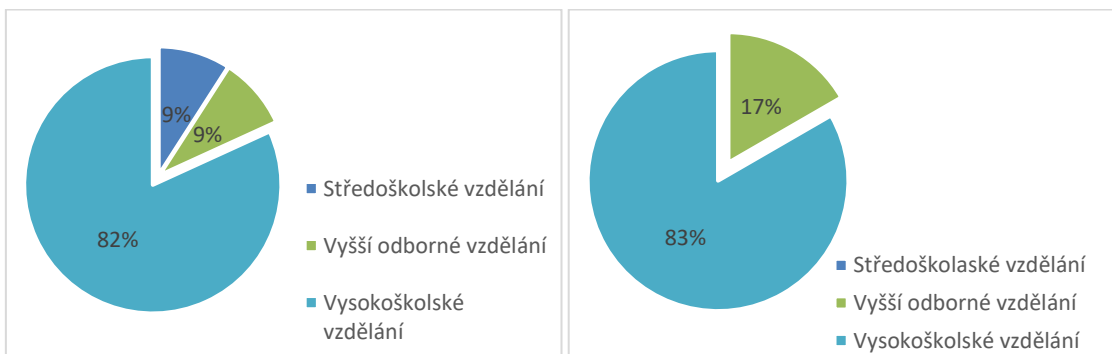

Graf č. 2 velká škola-věk

Graf č.2 malá škola-věk

Grafy č.2 dělí učitele podle věkových skupin. Do dotazníkového šetření se zapojili učitelé ve věku od 30 let do 55 let. Tento průměr je brán z obou škol.

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf č. 3 velká škola

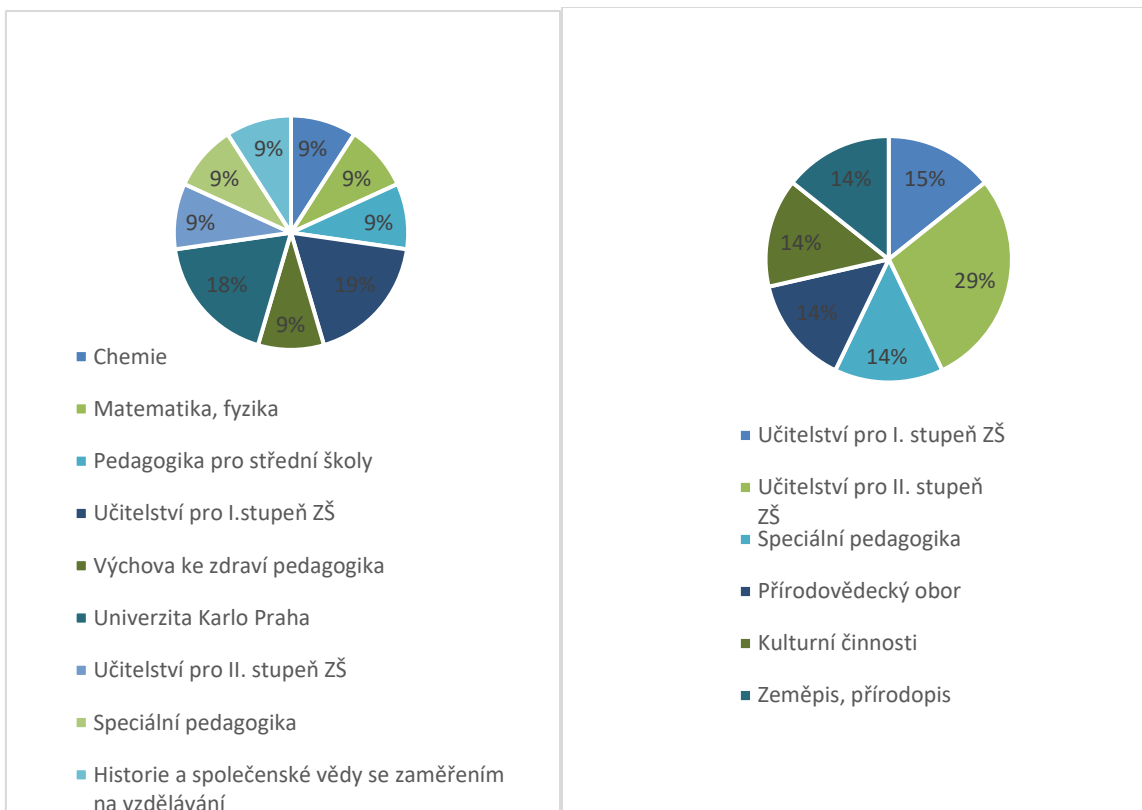
Graf č. 3 malá škola

nejvyšší dosažené vzdělání

nejvyšší dosažené vzdělání

Třetí graf uvádí dosažené vzdělání učitelů. Z grafu můžeme vidět, že na obou školách převažuje vysokoškolské vzdělání.

4. Jaký obor jste vystudoval/a?

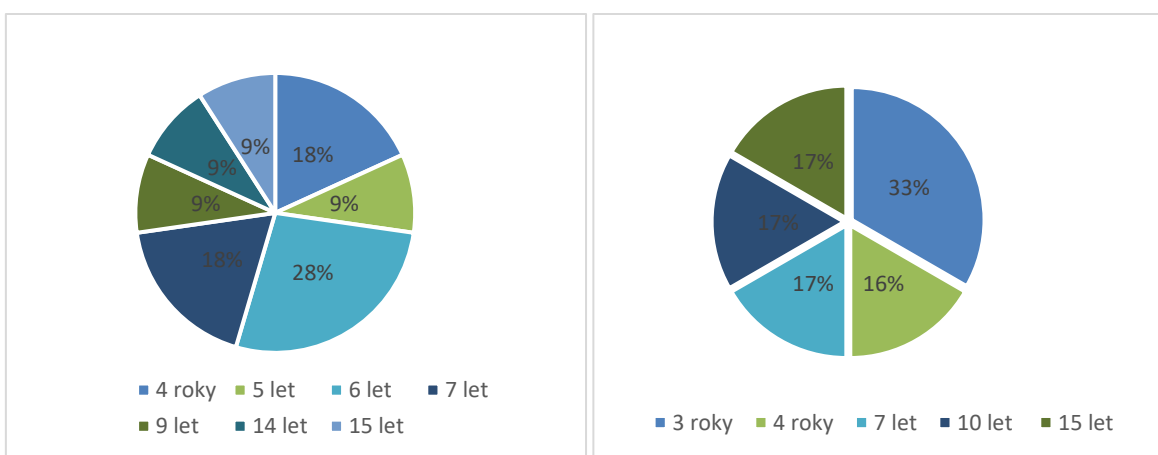

Graf č.4 velká škola-vystudované obory

Graf č.4 malá škola-vystudované obory

Z grafů č. 4 je patrné zastoupení vystudovaného oboru Učitelství pro I. stupeň ZŠ a pro II.ZŠ.

5. Jaké je délka Vaší praxe?

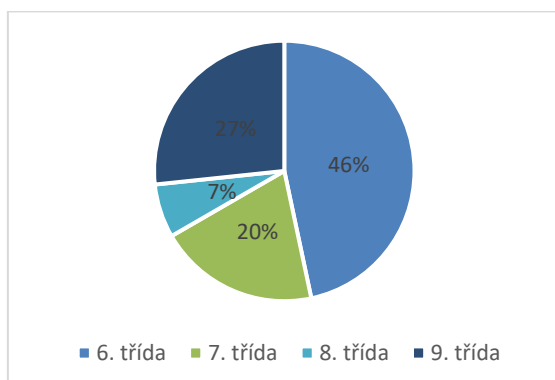

Graf č. 5 velká škola-délka praxe

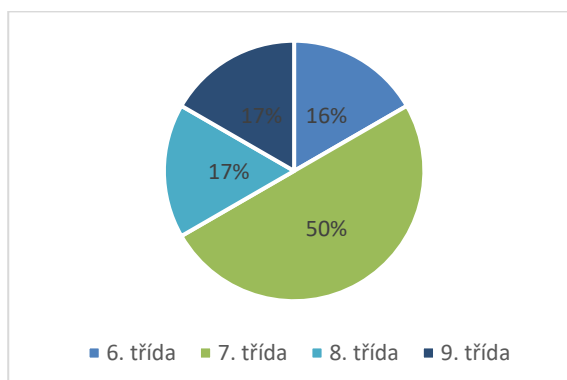
Graf č. 5 malá škola-délka praxe

Graf č.5 ukazuje fakt, že ve školách, kde byl průzkum prováděn je průměrná délka praxe učitele od 3 do 15 let. Nejvíce mají učitelé na velké škole praxi 6 let a na malé škole 3 roky.

6. V jakém ročníku na II. stupni školy vyučujete?

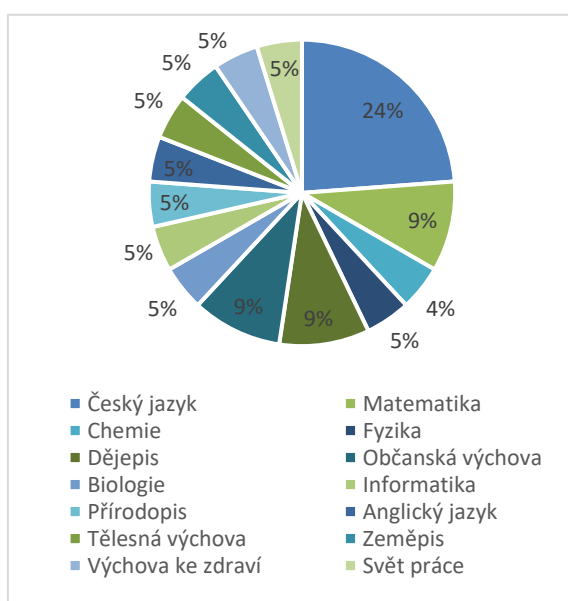
Graf č. 6 velká škola-vyučující ročníky

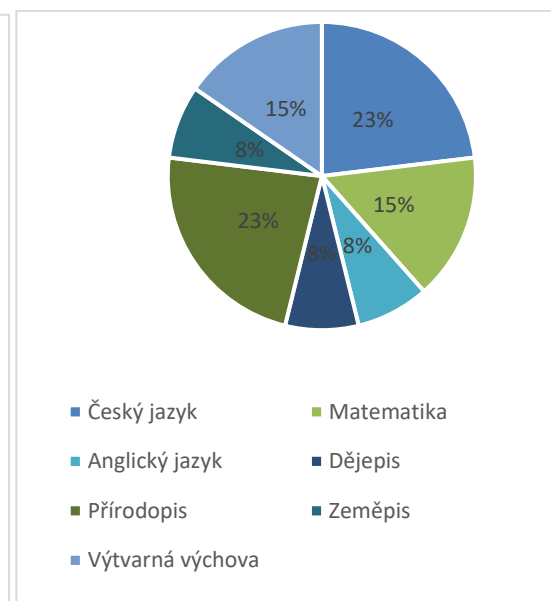
Graf č.6 malá škola-vyučující ročníky

Graf č.6 uvádí nejčastěji vyučované ročníky a však největší zastoupení má 6. třída na velké škole a 7. třída na škole malé. Někteří učitelé vyučují v několika ročnících.

7. Jaké předměty vyučujete?

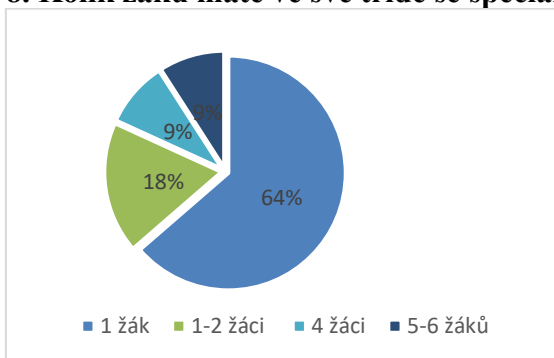
Graf č. 7 velká škola-vyučující předměty

Graf č.7 malá škola-vyučující předměty

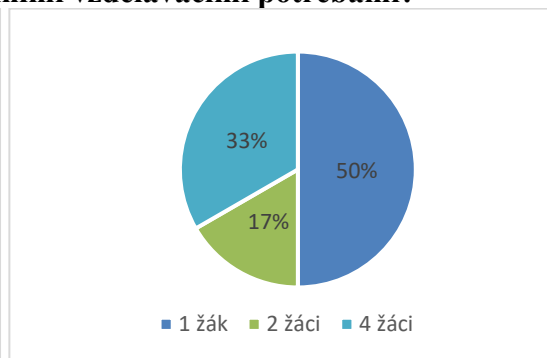
V grafech č. 7 jsou znázorněné vyučované předměty, nejčastěji vyučovaný předmět je Český jazyk na obou školách, následuje matematika. Učitelé nevyučují pouze jeden předmět, ale dva a více.

8. Kolik žáků máte ve své třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?

Graf č. 8 velká škola

Počet žáků se SVP ve třídě

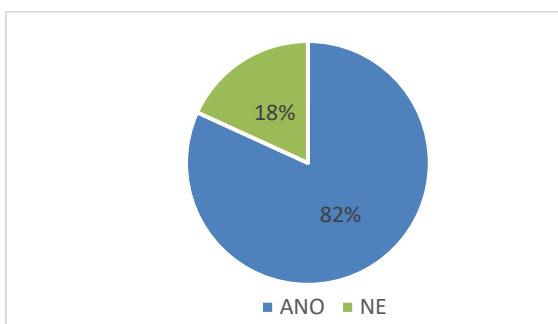

Graf č. 8 malá škola

Počet žáků se SVP ve třídě

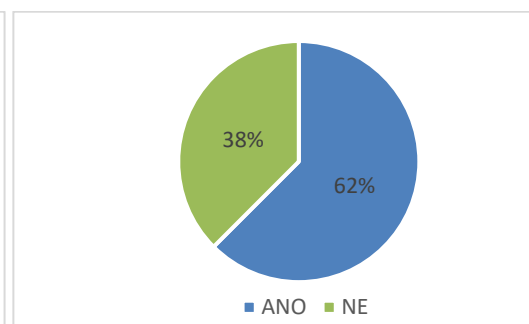
V grafu č.8 je vidět, že nejčastěji se ve třídě vyskytuje 1žák se SVP. Na malé škole je zastoupen počet i 4 žáků v jedné třídě a na velké škole dokonce 5-6 žáků v jedné třídě.

9. Máte zkušenosti s asistentem pedagoga?

Graf č. 9 velká škola

zkušenost s asistentem pedagoga

Graf č.9 malá škola

zkušenost s asistentem pedagoga

Většina učitelů má zkušenost se spoluprací s asistentem pedagoga. Tento fakt dokládá graf č. 9.

10. Pokud ANO, stručně charakterizujte svou zkušenost.

Otázka č. 10 je závislá na odpovědi z otázky č.9. Zde jsem doslovně přepsala zkušenosti učitelů s asistentem pedagoga.

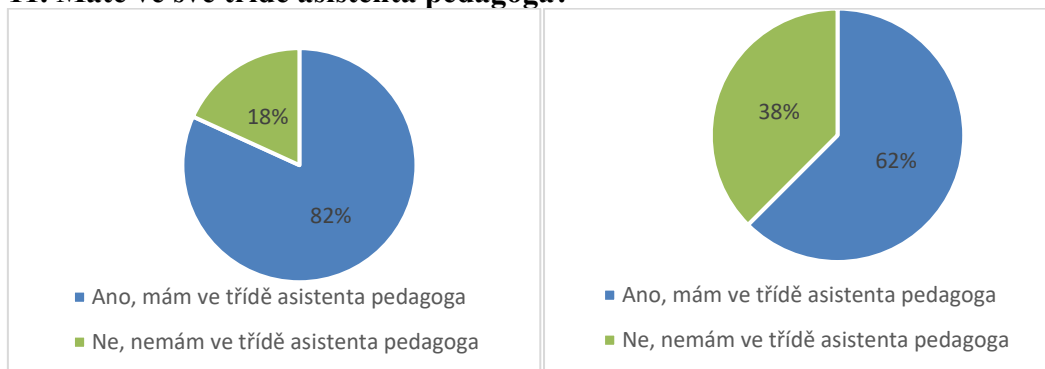
Zkušenosti učitelů na velké škole

1. Bezproblémová spolupráce, byť si myslí, že na II. stupeň asistent nepatří.
2. Spolupráce je dobrá. Tím, že se věnuje žákům s IVP či PPP je pro mě jako učitele velkým přínosem.
3. Výpomoc u žáka se SVP, nadaných žáků, kteří se hůře začleňují do kolektivu.
4. Velmi prospěšná osoba, dítě je na ni velmi navázáno.
5. Velká pomoc pro učitele i žáky.
6. Kladný vztah asistenta k žákům a učitelům.
7. Velmi dobrá spolupráce, vycházíme si vstříc a navzájem se respektujeme.

Zkušenosti učitelů na malé škole

1. Mám dobrou i špatnou zkušenost, záleží na dané situaci. Pro mě je důležitá sebranost a spolupráce.
2. Přínos pro práci pedagoga ve třídě s žáky, kteří potřebují speciální přístup.
3. Nutné asistenta úkolovat.
4. Ze strany asistenta není žádná iniciativa.
5. Asistent pracuje převážně se žákem jemu přiděleným.

11. Máte ve své třídě asistenta pedagoga?

Graf č. 10 velká škola

přítomnost asistenta pedagoga ve třídě

Graf č.10 malá škola

přítomnost asistenta pedagoga ve třídě

Grafy č.10 znázorňují přítomnost asistentů pedagoga ve třídě v které učitelé vyučují. Ve většině případech je učitelům ve třídě asistent nápomocný. Na grafu velké školy můžeme vidět, že je přítomnost asistenta zastoupena více.

12. Stručně charakterizujte svoji spolupráci.

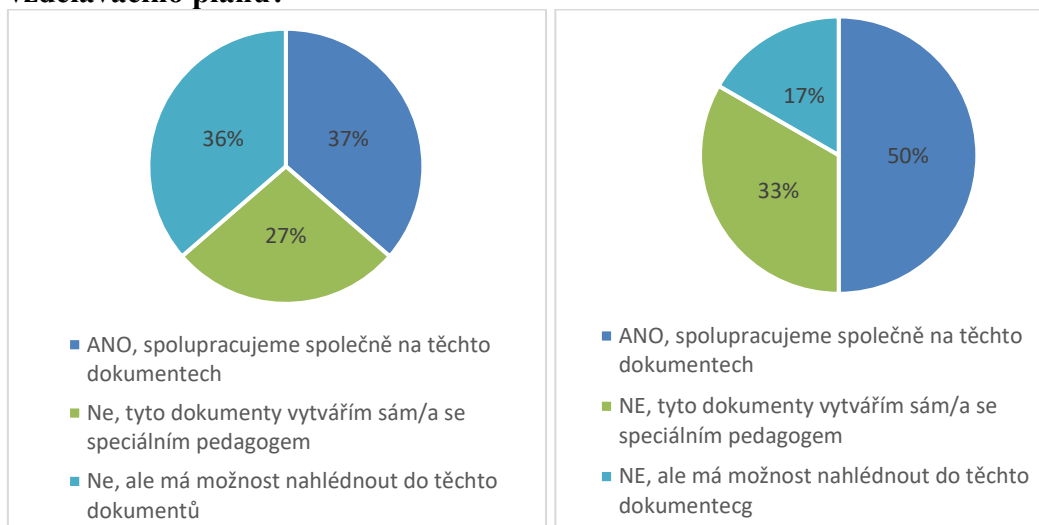
Spolupráce učitelů na velké škole:

1. Pomáhá jednomu žákovi, ale má přehled i o ostatních dětech, kteří mají SPU.
2. Velká pomoc při větším počtu dětí s SPU.
3. Spolupráce je obohacující a příjemná.
4. Probíhají schůzky s asistentem, kdy se radíme, říkáme si, na co se zaměřit, co bude potřeba s kým probrat.
5. Po proběhlých hodinách probíhá mezi námi zpětná vazba, jak žák v hodině pracoval.
6. Asistentka mi vypomáhá při skupinových prací.
7. Snaží se pomoci i ostatním žákům, kteří jsou pomalejší nebo nechápou učivo.

Spolupráce učitelů na malé škole:

1. Kladná pomoc při výuce.
2. Nutné asistenta úkolovat, pracuje pouze se svým přiděleným žákem.
3. Občas pomůže s pomůckami, případně rozdat materiály.
4. Jsme jeden tým, pracujeme společně a vypomáháme si.

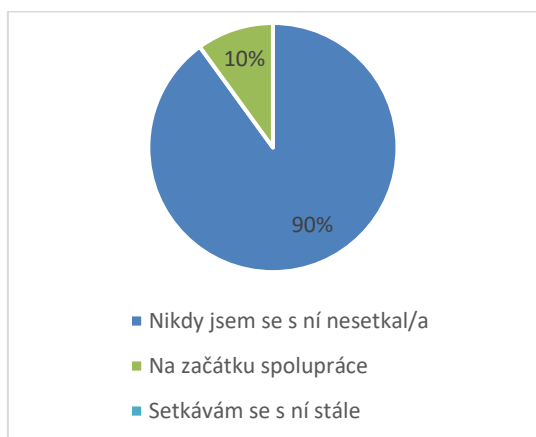
13. Podílíte se společně s asistentem pedagoga na přípravě individuálního vzdělávacího plánu?

Graf č. 11 velká škola-spolupráce na IVP **Graf č. 11 malá škola-spolupráce na IVP**

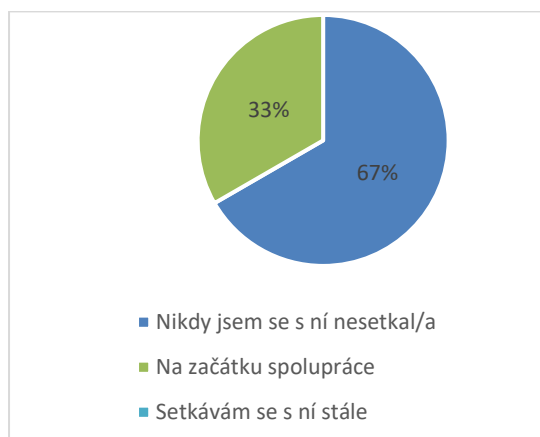
Z grafů č.11 na velké škole je zřejmé, že téměř polovina učitelů sestavuje IVP společně se speciálním pedagogem, ale umožňuje asistentům do těchto dokumentů nahlédnout. Kdyžto na malé škole tyto dokumenty vytváří společně s asistentem a v menší míře dokumenty sestavují se speciálním pedagogem.

14. Setkal/a jste se někdy s neochotou spolupráce ze strany asistenta pedagoga?

Graf č.12 - velká škola

neochota spolupráce ze strany asistenta

Graf č.12 - malá škola

neochota spolupráce ze strany asistenta

Graf č.12 znázorňuje neochotu asistenta pedagoga při spolupráci s učitelem. Na velké škole se s neochotou nesetkali téměř vůbec, ale na malé škole se s neochotou setkali na začátku spolupráce, kdy byl do jejich třídy asistent přidělen.

15. Pokud ANO, stručně charakterizujte, o jakou neochotu se jedná.

Tato odpověď závisela na odpovědi z otázky č.14. Zde jsem doslovně přepsala odpovědi učitelů, kteří uvedli neochotu spolupráce asistenta pedagoga.

Neochota spolupráce na velké škole:

1. Respektování mnou nastavených pravidel.
2. Neochota trávit více času rozborem naší spolupráce po vyučovací hodině.

Neochota spolupráce na malé škole:

1. Nerespektování mnou nastavených pravidlech.
2. Vadí ji pracovat i s ostatními žáky. Nejraději by pracovala pouze se svým žákem.
3. Někdy je jednání ze strany asistentky velice arogantní ohledně žáka.
4. S jedním AP jsem se setkala a neměl zájem pracovat s dětmi, co jsem neřekla, neudělá, neviděla potřebu výpomoci.

4.4. Rozhovor s asistenty pedagoga

Rozhovor s osmi asistenty proběhl ve školním roce 2021/2022 prostřednictvím online setkání. Každý rozhovor proběhl zvlášť v délce cca 30 minut. Zpracování rozhovorů je čistě anonymní a slouží pouze ke zpracování a porovnání údajů mezi školami.

Rozhovor s asistentem se skládá ze 17 otázek a je rozdělen na dvě části z čehož první část se věnuje pracovní náplní AP a druhá část je zaměřena na spolupráci mezi AP a učitelem. Rozhovory jsem zpracovala v několika formách: 1. odpovědi jsou doslovně přepsány, 2. v některých odpovědích se asistentky shodly, a proto neodpovídá počet odpovědí s počtem asistentů.

Názor na hlavní výzkumnou otázku jsem doslovně přepsaná z rozhovorů s asistenty.

Jak vypadá spolupráce učitele a asistenta pedagoga na II. stupni vybrané běžné základní školy?

AP by měl být učiteli v hodinách k dispozici například když učitel sám nestíhá obcházet najednou všechny děti, asistent mu pomáhá.

AP by měl mít přehled o tom, co se v dané hodině bude probírat, aby se také mohl lépe připravit do hodiny, obzvlášť je-li ve třídě dítě s nárokem na AP.

AP může učitele informovat o tom, jak učivo děti chápou či nechápou.

Hlavní je vzájemná komunikace a kooperace mezi AP a učitelem, protože jejich společným cílem je, aby si děti z hodiny něco odnesly.

Rozhovory s asistenty na velké škole

Dílčí výzkumná otázka č.1: Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga?

1. Kolik dětí ve třídě má doporučení školského poradenského zařízení na zřízení funkce asistenta pedagoga?

- 1 žák
- jedna asistentka uvedla, že mají ve třídě žáky s podpůrným opatřením, tudíž mají dohromady v jedné třídě sedm žáků, kteří potřebují pomoci při výuce

2. Působil/a jste jako asistent pedagoga již v jiné třídě? Jaké děti se speciálními vzdělávacími potřebami se v této třídě vzdělávaly?

- tři asistentky uvedly, že nepůsobil y v jiné třídě z důvodu začínající asistence
- jedna asistentka působil a již v jiné třídě u žáka, který trpěl vývojovou dysfázií

3. Jaké činnosti vykonáváte jako pedagogický asistent ve vyučovací jednotce?

- asistentky vykonávají všechny stejnou nebo podobnou činnost, usměrňují svého žáka ve vyučování, pomáhají žákům připravit se na vyučování
- pomáhají žákům porozumět zadání a zpracování zadaných úkolů
- jedna asistentka uvedla, že pokud je žák přetažený jdou se projít na chodbu, aby byl schopný vrátit se k činnostem a dokončit zadaný úkol

4. Jaké činnosti vykonáváte nejčastěji?

- pomoc porozumět probraném učivu (vysvětlit mu jí)
- dohlížení nad vypracovanými úkoly
- navrácení k činnostem, kterou dělá celá třída

5. Kde je vaše pracovní místo ve třídě?

- asistentky uvedly, že jejich pracovní místo je vedle žáka v lavici, ke kterému byly přiřazené

6. Jaké činnosti vykonáváte s žákem či žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

- konzultujeme a opakujeme učiva před testem
- kontroluji, zda má vše zapsané v sešitě

- doplňujeme poznámky do sešitu zameškaného nebo nepochopeného učiva
- pomáhám žákovi pochopit probrané učivo

7. Jaké činnosti se věnujete v případě nepřítomnosti žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

- věnuji se většinou ostatním žákům ve třídě
- připravuji pomůcky
- pomáhám žákům s odlišnou kulturou

8. Jsou vyučovací předměty, ve kterých Vám učitele řekl, že Vás nebude potřebovat?

- ano
- nestalo se
- jsem přítomná na všechny předměty
- ne, nemám tuto zkušenost

9. Co je úkolem asistenta pedagoga?

- na II. stupni je to hlavně práce s třídou jako celkem a spolupráce se všemi pedagogy
- pomoc vyučujícímu se žáky s SVP
- pomoci lépe se začlenit do kolektivu, zajištění bezpečnosti žáka s agresivními sklony a pomoc se zvládnutím učiva
- pomoci s hodinou učitelů, aby o řádný vzdělávací proces nebyli ochuzeni žáci bez SPV

Dílčí výzkumná otázka č.2: Jaká je představa o spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem?

10. Kdo nebo co určuje roli asistenta pedagoga?

- asistentky se shodly na tom, že jejich roli určuje učitel společně s asistentem

11. Případá Vám role asistenta pedagoga jasně definovaná?

- myslím si, že role AP může být různorodá a někdy se nelze držet pouze nějaké jasné definice.
- ano, ale zároveň je tato práce velmi přizpůsobivá danému dítěti a učitelů

- v praxi ne

12. Konzultujete s učitelem i mimo vyučování?

- ano, velmi často
- ne

13. Jakých záležitostí se konzultace týkají?

- konzultujeme fungování konkrétního žáka a pak celé třídy a různé provozní záležitosti, jelikož já jako AP jsem ve třídě po celou dobu, ale paní třídní učitelka ne
- pokroky žáka ve vzdělávání
- jak dítě pracuje v hodinách, jak bylo připravené z domova

14. Jakým způsobem se domlouváte na průběhu hodiny?

- většinou ústně před každou hodinou
- před zahájením hodiny mi učitel sdělí téma hodiny
- učitel mi krátce před hodinou řekne, co bude probírat
- paní učitelka mi vždy ráno ukáže její plán na daný den, podle jejího plánu pracuji s dítětem

15. Domníváte se, že role asistenta pedagoga a učitele jsou v rámci vaší spolupráce vymezeny?

- asistentky uvedly, že jejich spolupráce je vymezena

16. Co oceňujete na současné spolupráci s učitelem?

- že mě většina z nich bere jako partnera a někoho, kdo může být v hodině nápomocen
- vzájemnou toleranci
- učitel mi vždy sděluje, co s žákem řeší
- že mi paní učitelka důvěřuje a nechá mě pracovat podle svého se žákem

17. Co je podle Vás předpokladem kvalitní spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem?

- komunikace
- předem domluvená pravidla
- asertivní chování učitele a vymezení rolí
- vzájemná důvěra a respektování jeden druhého

Rozhovory s asistenty na malé škole

Dílčí výzkumná otázka č.1: Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga?

1. Kolik dětí ve třídě má doporučení školského poradenského zařízení na zřízení funkce asistenta pedagoga?

- každá asistentka má ve své třídě jednoho žáka se SVP

2. Působil/a jste jako asistent pedagoga již v jiné třídě? Jaké děti se speciálními vzdělávacími potřebami se v této třídě vzdělávaly?

- třetí rok pracuji ve stejné třídě
- ano, ve třídě byl žák s ADHD
- ne

3. Jaké činnosti vykonáváte jako pedagogický asistent ve vyučovací jednotce?

- kontrola přípravy pomůcek před hodinou, výpomoc při práci s potřebnými pomůckami, spolupráce s žákem při přípravě s učebnicí, pracovním sešitem či opisu z tabule
- věnuji se speciálně jednomu žákovi a pomáhám mu se soustředěním ve výuce
- pomáhám mu soustředit se na dané učivo a usměrňuji jeho chování ve vyučování
- pomáhám žákům lépe pochopit a uchopit probírané učivo (hlavně těm s doporučením AP), procházím se také po třídě a ptám se, jestli žáci nepotřebují s něčím pomoc

4. Jaké činnosti vykonáváte nejčastěji?

- nejčastěji ho vedu k tomu, aby plnil úkoly, které má zadané celá třída
- dbám na správné vedení sešitů a doplňování potřebného učiva
- pomáhám mu se zadanými úkoly, které má celá třída

5. Kde je vaše pracovní místo ve třídě?

- asistenti mají svá místa v lavici u svěřených žáků

6. Jaké činnosti vykonáváte s žákem či žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

- vysvětlím mu lépe zadání, aby pochopil přesně, co má dělat
- snažím se mu vždy po učiteli vysvětlit novou látku tak, aby ji porozuměl
- kontroluji, aby si psal řádně zápisky při hodině a měl se tak z čeho doma učit
- pomáhám mu vypracovat úkoly, které jsou zadány učitelem

7. Jaké činnosti se věnujete v případě nepřítomnosti žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

- pomáhám jiným žákům a učiteli s výukou
- věnuji se jiným žákům, často řeším jazykovou bariéru při výuce nebo psaní

8. Jsou vyučovací předměty, ve kterých Vám učitele řekl, že Vás nebude potřebovat?

- zcela výjimečně, vždy se to odvíjí od naplánovaného učiva
- ne
- tělesná výchova, výtvarná výchova

9. Co je úkolem asistenta pedagoga?

- pomáhat při adaptaci a komunikaci, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka ve výuce
- dohlíží na přípravu žáka, pomáhá při organizaci vzdělávání
- pomáhat učiteli při výuce, aby nebyli ochuzeni o vzdělávání žáci bez SVP
- vést žáka k samostatnosti, aby se v budoucím studiu dokázal postavit na vlastní nohy

Dílčí výzkumná otázka č.2: Jaká je představa o spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem?

10. Kdo nebo co určuje roli asistenta pedagoga?

- dle mého názoru je to posudek z PPP žáka, ze kterého je zřejmé, co se od asistenta pedagoga očekává
- asistent společně s učitelem
- vedení školy AP přijme a přidělí k žákovi

11. Připadá Vám role asistenta pedagoga jasně definovaná?

- ano
- ani ne, myslím si, že většina lidí si AP představí jen jako někoho, kdo žákovi radí při písemkách
- ne, v praxi se to nestává

12. Konzultujete s učitelem i mimo vyučování?

- ano
- ne
- ano, často

13. Jakých záležitostí se konzultace týkají?

- příprav na ústní zkoušení, písemné testy, chování žáka, komunikace s rodiči
- práce s žáky, jak hodina probíhala

14. Jakým způsobem se domlouváte na průběhu hodiny?

- dle potřeby, osobně
- na začátku každé hodiny se domluvíme na průběhu hodiny
- někdy postačí i během cesty do třídy si říct, co bude potřeba
- učitel mě před vyučováním informuje o obsahu a průběhu hodiny

15. Domníváte se, že role asistenta pedagoga a učitele jsou v rámci vaší spolupráce vymezeny?

- ano
- tak určitě je rozdíl mezi AP a učitelem, učitel vede hodinu a vyloží látku a AP pomáhá žáků

16. Co oceňujete na současné spolupráci s učitelem?

- informuje mě o problémech učení u žáka
- respekt
- lidský přístup a zájem o vzájemnou kooperaci
- učitel mě informuje jaké problémy řeší s dotyčným žákem

17. Co je podle Vás předpokladem kvalitní spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem?

- důvěra mezi asistentem a učitelem
- komunikace a upřímnost
- komunikaci mezi nimi, jakmile spolu nekomunikují je něco špatně
- vzájemná komunikace a respektování pravidel

5. Shrnutí praktické části

Dotazníkové šetření

Velká škola:

Z dotazníkového šetření je zřejmé, že odpovídalo více žen a to 86 % a 14 % mužů. Ve věkové kategorii od 30 let do 34 let. Vystudované obory zastupuje nejvíce Učitelství I. stupně ZŠ. Délka praxe se pohybuje od 4 let do 15 let, nejvíce je zastoupena 6tiletá praxe. Respondenti vyučují v různých ročnících na II. stupni ZŠ. Mezi jejich vyučovací předměty patří český jazyk, matematiku, dějepis, přírodopis, chemii, fyziku, informatiku, anglický jazyk, zeměpis, svět práce, biologie, tělesná výchova a občanská výchova. Počet žáků, kteří mají SVP se ve třídách liší, nejčastěji se však ve třídě nachází jeden žák. 82 % respondentů má zkušenost s asistentem pedagoga, kterou charakterizovali jako bezproblémovou a berou asistenty jako veliký přínos. Přítomnost asistenta ve své třídě uvedlo 82 % respondentů. IVP připravují společně se speciálním pedagogem a umožňují přístup k těmto dokumentům asistentovi. Neochota spolupráce ze strany asistenta byla nerespektování pravidel a neochota trávit více času probráním spolupráce ve vyučování.

Malá škola

Do výzkumu se zapojilo 43 % mužů a 57 % žen s věkovou kategorií od 32 let do 55 let. Vystudovaný obor, který zde převyšuje je Učitelství II. stupně ZŠ. Délka praxe je v rozmezí od 3 let do 15 let, nejvíce mají respondenti 10tiletou praxi. Respondenti stejně jako na velké škole vyučují ve více ročnících na II. stupni ZŠ. Předměty, které vyučují jsou český jazyk, matematika, anglický jazyk, přírodopis, dějepis, výtvarná výchova a zeměpis. Ve třídách mají jednoho žáka se SVP a maximálně mají čtyři žáky v jedné třídě. 62 % respondentů má zkušenost s asistentem. 62 % respondentů uvedlo přítomnost asistenta ve své třídě. Ve spolupráci je důležitá sešranost, fungují jako jeden tým. IVP vypracují společně s asistenty, nepatrné množství vytváří plány se speciálním pedagogem. Zde se vyskytovala na začátku spolupráce neochota ze strany asistenta, kdy neměl zájem pracovat s dětmi a nerespektoval nastavená pravidla.

Rozhovory s asistenty

Z rozhovorů s asistentkami vyplynulo, že dotazovaným bylo od 30-45 roků, jejich nejnižší dosažené vzdělání bylo středoškolské a poté následoval kurz pro asistenty pedagoga. Průměrná délka praxe se pohybovala od 1 roku do 5 ti let. Na otázku, kolik žáků ve třídě má doporučení školského poradenského zařízení se většina asistentek shodla na jednom žákovi.

Velká škola:

Asistentky pracují pouze v jedné třídě, a tedy nepůsobí na stálo v žádné jiné. Činnosti, které vykonávají jsou: pomáhat žákům připravit se na vyučování, usměrňují svého žáka ve vyučování. Nejvíce pomáhají s pochopením nového učiva a dohlízejí na vypracování zadaných úkolů od učitele. Své zázemí asistentky nemají, po celý den jsou se žákem ve třídě a jejich pracovní místo je v lavici vedle žáka, který jim byl svěřený. Pokud žák chybí, pomáhají jiným žákům, vypomáhají učiteli s výukou nebo chodí zastupovat asistenty do jiných tříd, pokud je momentálně v jiné třídě asistent nepřítomný. Jejich role v hodinách určuje učitel, definice jejich práce z jejich pohledu není jasně definovaná. Často probíhají konzultace s učitelem na téma prospěch nebo chování žáka. Na průběhu vyučovací hodiny se domlouvají s učitelem krátce před danou hodinou, kdy jim učitel sdělí téma a způsob výuky v hodiny. Na spolupráci s učitelem oceňují informovanost o problémech žáka, vzájemné respektování a důvěra. Předpokladem kvalitní spolupráce je pro asistentky důvěra a jasně domluvená pravidla.

Malá škola:

Stejně, jako na velké škole asistenty pracují stále v jedné třídě. Nejčastěji vykonávají tyto činnosti: kontrolují žákovi pomůcky, pomáhají při opisu z tabule, pomoc při soustředění se na dané učivo a usměrňují chování žáka ve výuce. Stejně jako na velké škole asistentky nemají své zázemí a po celý den jsou se žákem ve třídě a jejich pracovní místo je v lavici vedle žáka. Pokud žák, který je asistence svěřený ve škole chybí vypomáhá učiteli s výukou, věnují se jiným žákům a rovněž vypomáhají v jiných třídách. Jejich pracovní role je určována učitelem. Stejně jako asistentky z velké školy si myslí, že jejich pracovní náplň není v praxi jasně definovaná a mnohdy až zkrácená. Konzultace probíhají dvakrát týdně nebo dle potřeby, tématem často bývá prospěch žáka, připravenost na hodiny a práce

v hodině. Mnohdy konzultují i domácí přípravu. Na průběhu dané vyučovací hodiny se společně domlouvají s učitelem před vyučovací hodinou, učitel sdělí asistenci, co budou probírat a jakým způsobem bude hodiny vedena. Asistentka se snaží svou pomoc žákovi přizpůsobit tak, aby pracoval na úkolech zadaných učitelem a měl tedy hotové vše co ostatní žáci. Na spolupráci s učitelem nejvíce oceňují vzájemný respekt. Předpokladem kvalitní spolupráce je pro ně důvěra, komunikativnost.

5.1. Odpověď na výzkumné otázky

VO1: Spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy?

Více, jak 50 % dotazovaných z každé školy uvedlo, že má ve své třídě žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ke kterým mají přiděleného asistenta pedagoga. Z čehož vyplývá, že téměř každý učitel, z již dotazovaných, má zkušenost s jejich spoluprací, kterou charakterizovali jako bezproblémovou a asistenta berou spíše jako velký přínos.

VO2: Jak vypadá spolupráce učitele a asistenta pedagoga na II. stupni běžné základní školy?

Z rozhovorů vyplynulo, že by asistent měl být nápomocný učiteli ve vyučování, měl by mít přehled o tom co se v dané hodině bude probírat (což mu učitel sdělí těsně před danou vyučovací hodinou), aby se žákem mohl lépe pracovat. Co je pro všechny strany důležité je komunikace mezi sebou, jelikož jsou to asistentky na II. stupni ZŠ a na každou vyučovací hodinu mají jiného učitele/ku a každý/á má jiné požadavky.

DVO1: Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga?

Za svoji náplň práce považují v první řadě co nejvíce a nejefektivněji pomoci žákovi ke kterému byly přiděleny.

DVO2: Jaká je představa o spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem?

Při rozhovorech bylo zřejmé, jakou mají asistentky představu o spolupráci s učitelem. Důležitá je pro ně komunikace a také časté konzultace s učitelem o žákovi. Respektování z obou stran předem stanovených pravidel, které mezi sebou budou mít a samozřejmě důvěra.

6. Závěr

Úkolem diplomové práce s názvem Práce asistenta pedagoga na základních školách, bylo zjistit jaká je spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy. Tímto tématem se zabírám v teoretické části v kapitole 1.5 Asistent pedagoga a spolupráce s učitelem. Učitel je zde definován jako odporník ve své profesi a společně s asistentem vytvářejí tým pro dobré a kvalitní vzdělávání žáků, a tedy i pro žáky se SVP. Asistenti na II. stupni mají spolupráci mnohem složitější, jelikož se nesetkávají pouze s jedním vyučujícím, ale skoro na každý předmět mají někoho jiného. Musí se tedy ve spolupráci sehrát s každým zvlášť. Co učitel to jiné požadavky, jak žákovi pomoci nebo jakým způsobem pracovat v hodinách. Dalším problémem, který nastává je počet vyučovacích hodin, běžně žáci dostávají asistenty na 20 hodin týdně, což odpovídá pouze čtyřem vyučovacím hodinám denně. Může se tedy stát, že žák může být pozadu v předmětech, které se vyučují v odpoledních hodinách. Často to bývají předměty např. dějepis, zeměpis, počítače nebo přírodopis. V hodinách jako je tělesná výchova, výtvarná výchova a pracovní činnosti není asistent potřeba, ale mnohdy se stává, že se v těchto hodinách může vyskytovat z důvodu rozvrhu. Asistent s učitelem mají své role v každé vyučovací hodině. Učitel zadává úkoly, vysvětluje nově probírané učivo, zadává domácí úkoly a organizuje celý průběh vyučovací hodiny. Asistent je pod vedením učitelem a řídí se jeho pokyny a požadavky. Žákovi pomáhá s vypracováním zadaných úkolů, dohlíží, aby žák pracoval tak, jak má. V některých případech znovu vysvětlí novou látku, tak aby ji žák lépe pochopil. Základním smyslem této práce je co nejvíce pomoci žákům se speciálními vzdělávacími potřebami

Dříve jsem pracovala jako asistentka pedagoga. Byla jsem přidělena k žákovi ve třetí třídě a vypomáhala jsem mu až do šesté třídy. Moje spolupráce s učitelkou na prvním stupni byla velice dobrá. Když jsme přešli se žákem na druhý stupeň trochu jsem se toho bála, protože to znamenalo mít na každý předmět jiného vyučujícího tudíž jiné požadavky nebo systém výuky. Z mého pohledu tento přechod není jednoduchý ani pro samotného žáka, také si musí zvyknout na nové učitele a způsob jejich výuky.

Zajímalo mě tedy, jak funguje spolupráce jiných učitelů a asistentů. Z tohoto důvodu jsem si položila otázku, jaká je vlastně spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem na

II. stupni ZŠ. K tomuto zjištění jsem oslovila dvě základní školy, které byly záměrně vybrány dle jejich rozsahu (malá škola a velká škola). Ke zjištění této otázky mi pomohlo dotazníkové šetření, do kterého byli zapojeni učitelé a rozhovory s asistenty. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že na obou školách je spolupráce mezi asistenty a učiteli více než dobrá.

Z rozhovorů s asistentkami je zřejmé, že mají velice dobrý vztah s učiteli a jejich spolupráce funguje velice dobře. Navzájem se respektují a pomáhají si. Jejich společným cílem je co nejlépe a nejefektivněji pomoci žákům, kteří to potřebují.

Seznam použité literatury

HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga: spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024446561, počet stran 69

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace: 407 stran*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4.

KENDÍKOVÁ, PhDr. Jitka. *Asistent pedagoga*: Praha 5: Dr. Josef Raabe, 2017. ISBN 9788074963490, počet stran 106

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. počet stran 90.

Návrh obsahového a organizačního rámce vzdělávání asistentů pedagoga: kolektiv autorů, počet stran 68. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

NĚMEC, Zbyněk. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, 2014. ISBN 9788090363199, počet stran 138

Spolupráce s asistentem pedagoga: Metodika, kolektiv autorů. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012., počet stran 74

SKALKOVÁ, Jarmila. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu: 208 stran*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983. ISBN 1441183.

ŠPIČÁKOVÁ, Bc. Libuše a Sylvie PROFOUSOVÁ. *Příručka o práci asistenta pedagoga: Využívání nových metod a forem práce u žáků se SVP v Pardubickém kraji*. Skuteč: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, počet stran 103

UZLOVÁ, Iva. *Asistent lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073677640, počet stran 135

Elektronické odkazy

PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: Odborná kvalifikace asistenta pedagoga [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/kvalifikacni-predpoklady>

PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: Profese asistenta pedagoga [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/skolni-asistent>

PORTÁL PRO ŠKOLNÍ ASISTENTY A ASISTENTY PEDAGOGŮ: Plat asistenta pedagoga [online]. Praha: Nová škola, 2013 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/plat-asistenta-pedagoga>

Problémy s asistentem pedagoga [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ap-1>

VYHLÁŠKA Č. 27/2016 SB., O VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A ŽÁKŮ NADANÝCH, VE ZNĚNÍ ÚČINNÉM OD 1. 1. 2018: Vyhláška č. 27/2016 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2018. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2018 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

Asistentů pedagoga je 21 tisíc, za deset let počet vzrostl více než pětkrát [online]. Praha: Novinky.cz, 2019 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/asistentu-pedagoga-je-21-tisic-za-deset-let-pocet-vzrostl-vice-nez-petkrat-40280874>

Co je to vlastně ta inkluze? Tady se dozvíte základní fakta v kostce [online]. Praha: Eduzín, 2018 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/skolstvi/specialni-vzdelavaci-potreby/vlastne-ta-inkluze-tady-se-dozvite-zakladni-fakta-kostce/>

Metodika prevence: Náplň činnosti poradenských pracovníků školního poradenského pracoviště [online]. Praha: Metodický portál RVP.cz, 2012 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/M/Metodik_prevence

Sociálně pedagogická činnost na základní škole se sociálně znevýhodněnými dětmi: Metodika [online]. Přerov: B16N Přerov, 2012 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: [https://portal.csicr.cz/userdata/Methodika%20-](https://portal.csicr.cz/userdata/Methodika%20-%20Speci%C3%A1ln%C4%9B%20pedagogick%C3%A1%20%C4%8Dinnost.pdf)

[%20Speci%C3%A1ln%C4%9B%20pedagogick%C3%A1%20%C4%8Dinnost.pdf](https://portal.csicr.cz/userdata/Methodika%20-%20Speci%C3%A1ln%C4%9B%20pedagogick%C3%A1%20%C4%8Dinnost.pdf)

Pedagogicko-psychologická poradna: Standardní činnost PPP [online]. Praha: Metodický portál RVP.cz, 2011 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z:

[https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/P/Pedagogicko-psychologick%C3%A1_poradna#Standardn.c3.ad_.c4.8dinnosti_PPP_\(pedagogicko-psychologick.c3.bdch_poraden\)](https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/P/Pedagogicko-psychologick%C3%A1_poradna#Standardn.c3.ad_.c4.8dinnosti_PPP_(pedagogicko-psychologick.c3.bdch_poraden))

Institut pedagogicko-psychologické poradny ČR: Služby – pedagogicko-psychologická poradna [online]. Praha: Institut pedagogicko-psychologické poradny ČR, 2012 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z:

http://www.ippp.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=4&Itemid=2

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga: Legislativní rámcové doporučení [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2016 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/ap-met-doporuceni>

Počet asistentů pedagoga se za pět let zdvojnásobil [online]. Praha: Novinky.cz, 2021 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pocet-asistentu-pedagoga-se-za-pet-let-zdvojnásobil-40380977>

Asistentů pedagogů je ve školách už 30 tisíc [online]. Praha: Novinky.cz, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/asistentu-pedagogu-je-ve-skolach-uz-30-tisic-40384159>

Legislativní předpisy

Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Vyhláška č. 73/2005 Sb. Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zákon č. 101/2000 Sb. Zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách.

Vyhláška č. 147/2011 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zákon č. 198/2012 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. Nařízení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě.

Nařízení vlády č. 341/2017 Sb. Nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých.

Seznam příloh

Tabulka 1: Změna v činnosti asistenta pedagoga

Tabulka 2: Počet asistentů pedagoga za školní rok 2010/2011-2019/2020

Tabulka 3: Základní charakteristika jednotlivých úrovní asistentů pedagoga podle míry zodpovědnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu

Příklad formuláře žádosti o asistenta pedagoga

Dotazník pro učitele

Otázky do rozhovoru pro asistenta pedagoga

Seznam tabulek

Tabulka 1: Změna v činnosti asistenta pedagoga

Tabulka 2: Počet asistentů pedagoga za školní rok 2010/2011-2019/2020

Tabulka 3: Základní charakteristika jednotlivých úrovní asistentů pedagoga podle míry zodpovědnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu

Seznam grafů

Graf č.1 velká/malá škola – pohlaví

Graf č. 2 velká/malá škola-věk

Graf č. 3 velká/malá škola-nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č.4 velká/malá škola-vystudované obory

Graf č. 5 velká/malá škola-délka praxe

Graf č. 6 velká/malá škola-vyučující ročníky

Graf č. 7 velká/malá škola-vyučující předměty

Graf č. 8 velká/malá škola-Počet žáků se SVP ve třídě

Graf č. 9 velká/malá škola-zkušenost s asistentem pedagoga

Graf č. 10 velká/malá škola-přítomnost asistenta pedagoga ve třídě

Graf č. 11 velká/malá škola-spolupráce na IVP

Graf č.12 velká/malá škola neochota spolupráce ze strany asistenta

Přílohy

Příloha č.1

Původní činnost AP	Novela činnosti AP
<p data-bbox="316 517 810 584">Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou</p> <ul data-bbox="244 607 826 1115" style="list-style-type: none"><li data-bbox="244 607 826 734">• pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází,<li data-bbox="244 741 826 775">• pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí,<li data-bbox="244 781 826 875">• pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,<li data-bbox="244 882 826 1055">• nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby,<li data-bbox="244 1061 826 1115">• další činnosti uvedené v jiném právním předpise¹⁾.	<p data-bbox="852 506 1449 602">Asistent pedagoga, k jehož činnosti jsou stanoveny předpoklady v § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, zajišťuje zejména</p> <ul data-bbox="852 624 1449 1095" style="list-style-type: none"><li data-bbox="852 624 1449 819">• přímou pedagogickou činnost při vzdělávání a výchově podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřenou na individuální podporu žáků a práce související s touto přímou pedagogickou činností,<li data-bbox="852 826 1449 954">• podporu žáků v dosahování vzdělávacích cílů při výuce a při přípravě na výuku, žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,<li data-bbox="852 960 1449 1095">• výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků a další činnosti spojené s nábívkou sociálních kompetencí.

Tabulka 1: Zdroj: Změna v činnosti asistenta pedagoga⁴⁴

⁴⁴ VYHLÁŠKA Č. 27/2016 SB., O VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A ŽÁKŮ NADANÝCH, VE ZNĚNÍ ÚČINNÉM OD 1. 1. 2018: Vyhláška č. 27/2016 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2018. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2018 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

Příloha č.2

Školní rok	Počty asistenta pedagoga
2010/2011	5 314
2011/2012	5 951
2012/2013	6 576
2013/2014	7 445
2014/2015	8 873
2015/2016	10 382
2016/2017	13 299
2017/2018	17 725
2018/2019	21 039
2019/2020	26 700

Tabulka 2: Zdroj: Počet asistentů pedagoga za školní roky 2010/2011-2019/2020 ⁴⁵

⁴⁵ MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 19

Inkluze v českých školách: Novela inkluze? *Přiškřtila nás, říká ředitel školy. Ve třídách je méně pedagogů* [online]. Praha: Lidovky.cz, 2020 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z:

Počet asistentů pedagoga se za pět let zdvojnásobil [online]. Praha: Novinky.cz, 2021 [cit. 2022-03-28].

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pocet-asistentu-pedagoga-se-za-pet-let-zdvojnasil-40380977>

Příloha č.3

Základní charakteristika jednotlivých úrovní asistentů pedagoga podle míry zodpovědnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu	
AP-dělení úrovní	Základní charakteristiky míry zodpovědnosti asistenta pedagoga ve výchovně-vzdělávacím procesu
Úroveň I	Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitňování a upevňování společenského chování a na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků dětí, žáků nebo studentů. Pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů. Asistent zajišťuje prostředí třídy, pomůcky a hladký průběh výuky.
Úroveň II	Výklad textu, popřípadě učební látky, a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů. Asistent se podílí na hodnocení a sdílení informací o žákovi či skupině žáků, sleduje pokroky, konzultace, spolupracuje na zpracování zpráv, záznamů apod.
Úroveň III	Samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálně pedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným IVP dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků, studentů podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.

Tabulka 3: Zdroj: Základní charakteristika jednotlivých úrovní asistentů pedagoga podle míry zodpovědnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu⁴⁶

⁴⁶ 46 MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 9788024447223. str. 67

Příklad formuláře žádosti o asistenta pedagoga

ŽÁDOST

O zřízení pracovního místa asistenta pedagoga ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává žák nebo student se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, individuálně integrovaný v mateřské, základní nebo střední škole.

Asistent pedagoga pro zdravotně postižené děti, žáky a studenty podle §16 odst., (2) zákon č. 561/2004 Sb. (Školský zákon), v plném znění, v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., (O pedagogických pracovnících a změně některých zákonů), v plném znění.

Informace o uchazeči na místo asistenta pedagoga:

- a) jméno a příjmení,
- b) datum narození (musí být staší 18let),
- c) kopie dokladu o nejvyšším dosaženém vzdělání,
- d) kopie dokladu o absolvování kurzu pro asistenta pedagoga,
- e) náplň práce v souladu s doporučením školského poradenského zařízení, které jasně stanoví týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga a stanoví náplň práce v případě nepřítomnosti zdravotně postiženého žáka.

Informace o dítěti, žákovi, studentovi se zdravotním postižením

- a) jméno a příjmení,
- b) datum, rok, místo, narození,
- c) typ zdravotního postižení,
- d) aktuální zpráva školského poradenského zařízení obsahující jasně formulované doporučení asistentské pomoci,
- e) stanovení doby platnosti posudku.

RAZÍTKO ŠKOLY podpis ředitele školy⁴⁷

⁴⁷ ŠPIČÁKOVÁ, Bc. Libuše a Sylvie PROFOUSOVÁ. *Příručka o práci asistenta pedagoga: Využívání nových metod a forem práce u žáků se SVP v Pardubickém kraji*. Skuteč: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, str. 14

Dotazník pro učitele

Dobrý den,

chtěla bych Vás tímto požádat o spolupráci při vypracování mé diplomové práce zabývající se spoluprací mezi asistentem pedagoga a učitelem na II. stupni běžné základní školy. Vyplněním tohoto dotazníku je čistě anonymní a bude sloužit pouze ke zpracování praktické části mé diplomové práce.

Děkuji Vám za vaši ochotu a čas.

Bc. Svatava Šrubařová

1. Pohlaví

- a) žena
- b) muž

2. Uved'te svůj věk

.....

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Středoškolské vzdělání
- b) Vyšší odborné vzdělání
- c) Vysokoškolské vzdělání

4. Jaký obor jste vystudoval/a?

.....

5. Jaká je délka Vaší praxe?

.....

6. V jakém ročníku na II. stupni základní školy vyučujete?

.....

7. Jaké předměty vyučujete?

.....

8. Kolik žáků máte ve své třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?

.....

9. Máte zkušenosti s asistentem pedagoga?

a) ANO

b) NE

10. Pokud ANO, stručně charakterizujte svou zkušenost.

.....

11. Máte ve své třídě asistenta pedagoga?

a) ANO

b) NE

12. Pokud ANO, stručně charakterizujte Vaší spolupráci.

.....

13. Podílíte se společně s asistentem na přípravě individuálního vzdělávacího plánu pro začleněné žáky?

a) ANO, spolupracujeme společně na těchto dokumentech

b) Ne, tyto dokumenty vytvářím sám/a se speciálním pedagogem

c) Ne, ale má možnost nahlédnout do těchto dokumentů

14. Setkal/a jste se někdy s neochotou spolupráce ze strany asistenta pedagoga?

a) Nikdy jsem se s ní nesešel/a

b) Na začátku spolupráce

c) Setkávám se s ní stále

15. Pokud ANO, stručně charakterizuj, o jakou neochotu se jedná.

.....

Otázky do rozhovoru pro asistenta pedagoga

Hlavní výzkumná otázka: Jak vypadá spolupráce učitele a asistenta pedagoga na II. stupni vybrané běžné základní školy?

Dílčí výzkumná otázka č.1: Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga?

1. Kolik dětí ve třídě má doporučení školského poradenského zařízení na zřízení funkce asistenta pedagoga?
2. Působil/a jste jako asistent pedagoga již v jiné třídě? Jaké děti se speciálními vzdělávacími potřebami se v této třídě vzdělávaly?
3. Jaké činnosti vykonáváte jako pedagogický asistent ve vyučovací jednotce?
4. Jaké činnosti vykonáváte nejčastěji?
5. Kde je vaše pracovní místo ve třídě?
6. Jaké činnosti vykonáváte s žákem či žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?
7. Jaké činnosti se věnujete v případě nepřítomnosti žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
8. Jsou vyučovací předměty, ve kterých Vám učitele řekl, že Vás nebude potřebovat?
9. Co je úkolem asistenta pedagoga?

Dílčí výzkumná otázka č.2: Jaká je představa o spolupráci mezi asistentem pedagoga a učitelem?

10. Kdo nebo co určuje roli asistenta pedagoga?
11. Připadá Vám role asistenta pedagoga jasně definovaná?
12. Konzultujete s učitelem i mimo vyučování?
13. Jakých záležitostí se konzultace týkají?
14. Jakým způsobem se domlouváte na průběhu hodiny?

15. Domníváte se, že role asistenta pedagoga a učitele jsou v rámci vaší spolupráce vymezeny?
16. Co oceňujete na současné spolupráci s učitelem?
17. Co je podle Vás předpokladem kvalitní spolupráce mezi asistentem pedagoga a učitelem?